

Univerzita Karlova
Fakulta humanitních studií
katedra sociální a kulturní antropologie

Barbora Dušková

**CIZINEC V BYROKRATICKÝCH RÁMCÍCH
NÁRODNÍHO STÁTU:
příklad regionálního pracoviště**

Bakalářská práce

Praha 2024

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Dana Bittnerová, CSc.

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Toto prohlášení a souhlas budou signovány vlastnoručním podpisem.

Chtěla bych poděkovat své vedoucí bakalářské práce PhDr. Daně Bittnerové, CSc. za odborné vedení, cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování této práce.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zaměřuje na analýzu vztahu mezi cizincem a národním státem se zaměřením na jedno z regionálních pracovišť Oddělení pobytu cizinců Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra. Prostřednictvím kvalitativního výzkumu zkoumá interakci mezi cizincem a národním státem. Teoretický rámec vychází z role národního státu, který vytváří rámce pro vstup cizinců na jeho území. Cílem první části je zmapovat a analyzovat povahu agendy a nástrojů daného regionálního pracoviště. Druhá část se zaměřuje na praktiky v daném prostoru a klade klíčové otázky k organizaci prostoru a času.

KLÍČOVÁ SLOVA

národní stát; migrace; cizinec; byrokracie; ekonomika času

ABSTRACT

The bachelor thesis focuses on the analysis of the relationship between the foreigner and the nation-state, focusing on one of the regional workplaces of the Department of Residence of Foreigners of the Asylum and Migration Policy Department of the Ministry of the Interior. Through qualitative research, it explores a specific procedural step in the interaction between the migrant and the nation-state. The theoretical frame is based on the role of the nation-state, which creates frameworks for the entry of foreigners into its territory. The aim of the first part is to map and analyse the nature of the agenda and instruments of the regional-. The second part focuses on the practices in the space and asks key questions about the organisation of space and time.

KEY WORDS

nation state; migration; foreigner; bureaucracy; time economy

OBSAH:

1. ÚVOD	9
2. TEORETICKÁ ČÁST	10
2.1. Migrace, stát a migrační politiky	10
2.2. Migrace, stát a čas	14
2.3. Legislativa v oblasti migrace v ČR	18
2.3.1. Občané Evropské unie a jejich rodinní příslušníci	20
2.3.1.1. Druhy pobytů	20
2.3.1.1.1. Přechodný pobyt	20
2.3.1.1.1.1. Osvědčení o registraci	20
2.3.1.1.1.2. Povolení k přechodnému pobytu rodinného příslušníka občana EU	21
2.3.1.1.2. Trvalý pobyt	21
2.3.1.1.2.1. Povolení k trvalému pobytu občana EU	21
2.3.1.1.2.2. Povolení k trvalému pobytu rodinného příslušníka občana EU – občana třetí země	21
2.3.1.1.2.3. Status dlouhodobě pobývajícího rezidenta ES	22
2.3.1.1.2.4. Prodloužení doby platnosti pobytové karty, průkazu o povolení k pobytu, průkazu trvalého pobytu nebo karty trvalého pobytu	22
2.3.1.2. Dítě narozené na území ČR	22
2.3.1.3. Hlášení změn během pobytu na území ČR	22
2.3.1.4. Ostatní	23
2.3.2. Občané třetích zemí	24
2.3.2.1. Druhy pobytů	24
2.3.2.2.1. Vízum k pobytu nad 90 dnů (dlouhodobé)	24
2.3.2.2.2. Dlouhodobý pobyt	25
2.3.2.2.3. Trvalý pobyt	26
2.3.2.2. Dítě narozené na území ČR	27
2.3.2.3. Hlášení změn (týkajících se všech občanů třetích zemí pobývajících na území ČR)	27
2.3.2.4. Ostatní	28

2.4. Shrnutí	29
3. METODOLOGIE	30
3.1. Nevtrávané techniky	30
3.2. Nezúčastněné pozorování	31
3.3. Etika	32
3.3.1. Anonymizace	33
3.4. Reflexivita	34
3.5. Analýza dat	35
4. PROSTORY PRO KLIENTY ÚŘADU	
– z pohledu veřejně dostupných míst pro klienty	36
4.1. Budova úřadu a její okolí	37
4.1.1. Doprava k Budově	37
4.1.2. Nemístnost okolí Budovy	37
4.1.3. Vyloučené místo	39
4.1.4. Materialita Budovy – budova jako každá jiná	39
4.1.5. Shrnutí	39
4.2. Režimy v Budově pro klienty Úřadu	40
4.2.1. Kontrola pohybu v prostoru a disciplinace klientů	40
4.2.2. Navigace čekání	41
4.2.2.1. Praktiky registrace k úřednímu úkonu	41
4.2.2.1.1. FRS Informační portál pro cizince	43
4.2.2.1.2. Klientské centrum pro poskytování informací cizincům	43
4.2.2.1.3. Osobní objednání na informačním okénku, vyzvednutí pořadového lístku	44
4.2.3. Čekání – prostor a zajištění potřeb	46
4.2.3.1. Vstupní prostory	46
4.2.3.2. Směrovky	47
4.2.3.3. Vstupní hala	48
4.2.3.4. Recepce	48
4.2.3.5. Toalety	49

4.2.3.1. Zmařený čas a jeho trávení	49
4.2.3.1.1. Automaty s občerstvením, výtahy a schodiště	49
4.2.3.1.2. Čekárna úřadu	50
4.2.3.2. Získávání informací	53
4.2.3.2.1. Arcidiecézní charita Praha	53
4.2.4. Vyřízení dokumentů	55
4.2.4.1. Místnost s přepážkami	55
5. ZÁVĚR	57
POUŽITÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE	58
Literatura	58
Internetové zdroje	59
Ostatní zdroje	59

1. ÚVOD

Ve své bakalářské práci se v rámci kvalitativního výzkumu zaměřuji na vztah cizince a národního státu. Sleduji jeden z dílčích procesních kroků, které ustanovují vztah migranta, tj. cizince, a národního státu. Zaměřuji se na situaci v rámci jednoho regionálního pracoviště Oddělení pobytu cizinců Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra (dále jen „Úřad“), jeho agendy a interakcí mezi aktéry – tedy mezi pracovníkem daného Úřadu a jeho klienty. Pracovníkem Úřadu se rozumí jeho zaměstnanec, který nabírá od klientů dokumenty k vyřízení, případně některé dokumenty přímo vyřídí. Klientem Úřadu se rozumí tedy migrant – cizinec, který je ze zákona povinen činit kroky, které mu ukládá stát. Tyto administrativní náležitosti ho mimo jiné definují jako cizince. Ve vztahu k jeho každodenním praxím ho zavazují investovat svůj čas do návštěvy Úřadu a vyřídit si dokumenty.

Vycházím z teze, že národní stát z povahy své instituce vytváří rámce pro vstup občanů jiných států a za tímto účelem disponuje zákony a nařízeními na straně jedné a organizacemi (úřady) na straně druhé. Mým cílem tedy v prvním kroku bylo zmapovat a analyzovat povahu konkrétní agendy daného Úřadu a nástrojů, které pro chod Úřadu používají. V druhém kroku se pak zaměřuji na praxe, které se v daném prostoru realizují. Kladu si následující otázky: Jak se prostor Úřadu podílí na agendě a přístupu národního státu k cizincům? Jak je organizován prostor a čas na daném regionálním pracovišti? Jaké praktiky se v tomto prostoru realizují?

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1. Migrace, stát a migrační politiky

Izomorfismus mezi občany, svrchovanými osobami, skupinami spojenými solidaritou a národem vyžaduje sjednocení v rámci určitého prostoru, přičemž tento prostor je ohraničen teritoriálními hranicemi. Toto sjednocení implikuje přísnější definici toho, co do daného prostoru náleží a co je mu naopak cizí. Fyzické vymezení hranic a sakralizace národního území jsou jevy spojené se vznikem národních států, neboť „*ohraničuje domovinu občanů, vymezuje dělicí linii mezi společenským řádem a chaosem a rozlišuje mezi domovem národa a divokostí ciziny*“¹. Celkově lze tvrdit, že tato dynamika hranic, teritoria a národní identity představuje zcela zásadní úlohu v utváření moderních státních entit.²

Národní stát se formuje v souvislosti s moderní společností. Jeho podstatným znakem je ideologie nacionalismu, která je základním kamenem sociální koheze občanů státu, tedy lidí stejné nacionality.³ Národ je považován za oblast identitární reflexe, jelikož je konceptualizován jako kolektiv, sdílející společný původ a historii, což lze pozorovat ve sdílené kultuře, jazyce a identitě.⁴

„*Naproti tomu ‚stát‘ je obecně chápán jako svrchovaný systém vlády na jistém území.*“⁵ Zatímco národ vychází z kulturních a historických hledisek, stát představuje politický subjekt s jasně danými hranicemi a suverenitou. Takovýto analytický přístup nám umožňuje proniknout do jemných odlišností mezi národem a státem, a tím lépe porozumět dynamice, které formují moderní společenské struktury a politické útvary.⁶

Národní stát je institucí, jež si klade za cíl hájit zájmy lidu, ze kterého jsou ovšem cizinci vyloučeni. Proto stát, jeho zákony a agendy vytvářejí bariéry pro vstup cizinců na

---

¹ WIMMER, Andreas, GLICK SCHILER, Nina. Metodologický nacionalismus a pohled za jeho hranice: Budování národního státu, migrace a společenské vědy. In: *Sociální studia*. Brno: Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, 2009 (roč. 6, č. 1), s. 19.

² WIMMER, Andreas, GLICK SCHILER, Nina. Metodologický nacionalismus a pohled za jeho hranice: Budování národního státu, migrace a společenské vědy. In: *Sociální studia*. Brno: Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, 2009 (roč. 6, č. 1), s. 11-47.

³ GELLNER, Ernest André. *Národy a nacionalismus*. Praha: Hřibál, 1993.

⁴ WIMMER, Andreas, GLICK SCHILER, Nina. Metodologický nacionalismus a pohled za jeho hranice: Budování národního státu, migrace a společenské vědy. In: *Sociální studia*. Brno: Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, 2009 (roč. 6, č. 1), s. 11-47.

⁵ WIMMER, Andreas, GLICK SCHILER, Nina. Metodologický nacionalismus a pohled za jeho hranice: Budování národního státu, migrace a společenské vědy. In: *Sociální studia*. Brno: Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, 2009 (roč. 6, č. 1), s. 17.

⁶ WIMMER, Andreas, GLICK SCHILER, Nina. Metodologický nacionalismus a pohled za jeho hranice: Budování národního státu, migrace a společenské vědy. In: *Sociální studia*. Brno: Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, 2009 (roč. 6, č. 1), s. 11-47.

jeho území.⁷ Snahy státu regulovat příliv migrantů souvisejí s migračními politikami státu, jež se mohou různě stavět k imigraci a následné integraci cizinců.⁸ Stejně jako vyvíjí specifické strategie, aby příliv migrantů omezily.⁹ Nicméně i po vstupu na území daného státu jsou pro cizince vytvářeny národním státem další pravidla. Tudiž by se dalo říci, že vztah národního státu a cizince se odvíjí od neustálého vyjednávání o možnosti cizince vstoupit, zůstat a zapojit se, stejně jako se nechat během svého pobytu na území dohlížet.¹⁰

Na proces vyjednávání cizince a národního státu lze pohlížet jako na disciplinaci¹¹, kdy stát v postupných krocích uplatňuje svoji moc vůči nově příchozím, neobčanům. Vytváření národních států je důležitý aspekt ovlivňující jejich migrační politiky a celkový pohled na migraci. Tyto vlivy značně zasáhly do teoretických a metodologických postojů společenských věd, především do diskurzu pojednávající o integraci a imigraci.¹²

Budování národních států nejenže vytvořilo rámec pro chápání identity a sounáležitosti, ale také utvářelo normy a představy o tom, jak společnost přijímá a začleňuje cizince. I když procesy formování národních států nebyly jednoznačně determinující, jejich vliv na teorii a metodologii společenských věd se projevil v diskurzech zabývajících se širokou problematikou migrace a integrace. Tato vzájemná propojenost mezi státní formací a migračním diskurzem přináší hlubší porozumění tomu, jak historické události formují naše pojetí a přístupy k aktuálním sociálním jevům.¹³

Politologická analýza migrace a migračních politik se odvíjí ze dvou hlavních perspektiv, přičemž jedna reflektuje politické uspořádání a základní fungování státu jako suverénní politické jednotky a stanovuje míru otevřenosti státu vůči přijímání cizinců. Druhý přístup zase přistupuje k migraci z hlediska mezinárodních vztahů, reflektujících globální geopolitické uspořádání a vzájemné vztahy mezi přijímajícími a vysílajícími zeměmi. Cílem obou

---

⁷ Tamtéž.

⁸ BARŠOVÁ, Andrea, BARŠA, Pavel. *Přistěhovalectví a liberální stát : Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2005, s. 7-11, 19-34.

⁹ ANDERSSON, Ruben. *Time and the migrant other: European border controls and the temporal economics of illegality*. USA: American Anthropologist, 2014.

¹⁰ BARŠOVÁ, Andrea, BARŠA, Pavel. *Přistěhovalectví a liberální stát : Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2005, s. 7-11, 19-34.

¹¹ FOUCAULT, Michel. *Dohlížet a trestat*. Praha: Dauphin, 2000.

¹² WIMMER, Andreas, GLICK SCHILER, Nina. Metodologický nacionalismus a pohled za jeho hranice: Budování národního státu, migrace a společenské vědy. In: *Sociální studia*. Brno: Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, 2009 (roč. 6, č. 1), s. 11-47.

¹³ Tamtéž.

přístupů analýzy je porozumění tomu, jak migrace formuje politický kontext a ovlivňuje institucionální struktury státní moci.¹⁴

Migrační politika se skládá ze tří klíčových pilířů: 1) kontroly, 2) integrace a 3) bezpečnosti, kdy národní stát je pro ně společným styčným bodem. 1) Kontrola migrace se zaměřuje na regulaci vstupu a pobytu cizinců, 2) integrace se snaží začlenit cizince do společnosti, zatímco 3) bezpečnostní aspekt migrační politiky se týká ochrany národní bezpečnosti a prevence rizik spojených s migrací.

Tyto pilíře jsou pevně spojeny s mediálním a veřejným diskursem o migraci, který často vnímá cizince jako potenciální hrozbu pro národní identitu a sociální politiku státu, přičemž perspektiva národního státu je ovlivněna prosazováním zájmů majoritních společenských skupin. Z tohoto pohledu je důležité rozumět, že perspektiva národního státu není neutrální.¹⁵

Od konce 90. let 20. století dochází v západní Evropě k častějším snahám o redefinaci „společenské smlouvy“ mezi přistěhovalci a přijímacími zeměmi, přičemž je kladen čím dál větší důraz na přistěhovalce, aby hlavní odpovědnost za přizpůsobení spočívala na jejich straně, a také jsou stále více vyzýváni, aby prokázali svůj přínos pro přijímající společnost, buď skrze ekonomický prospěch, který mohou přinést, nebo svým právem na vstup do přijímací země. Tato změna perspektivy k přistěhovalcům znamená posun od tradičních postojů k novým požadavkům na jejich integraci a participaci v hostitelské společnosti.¹⁶

Nejenže byli přistěhovalci tradičně vnímáni jako potenciální kulturní nebo sociální hrozba, ale stále více Evropanů je vnímá tedy také jako ohrožení bezpečnosti, a tak se stalo zřejmým, že evropské státy nemohou efektivně řešit tyto problémy individuálně, což vedlo ke vzniku společné migrační a azylové politiky Evropské unie, která má koordinovat přístup a reakce členských států na migrační výzvy a potřeby.¹⁷

V analýze přístupů k migraci lze identifikovat dva fundamentální směry. Prvním z nich je deontologický přístup, který klade důraz na dodržování práv a principů bez ohledu na následky či účely, přičemž se zaměřuje na morální pokyny, etické normy a klade nárok na respektování práv jednotlivců a lidstva celkově. Druhým přístupem je konsekvenční neboli teleologický přístup, který dává přednost dosažení účelů nebo pozitivních důsledků před

---

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Tamtéž.

abstraktními právy a principy, přičemž klade důraz na dobro a zájmy příslušníků konkrétního národa. Tato dvě paradigmaty odrážejí různé etické a filozofické přístupy k migraci.¹⁸

Odlišujeme dvě migrační politiky, a to imigrační a integrační politiku. Imigrační politikou vše začíná, když cílem je samotná regulace vstupu cizinců na území. Na ni navazuje – nebo se již spíše prolínají – integrační politika, která reguluje začleňování cizinců do společnosti.¹⁹

V imigrační politice nastává problém, „*musí-li stát rozsuzovat spory zájmů a nároků lidí, kteří jsou jeho občany, se zájmy a nároky lidí, kteří jimi nejsou. A právě o to často jde – morálně vzato.*“²⁰ Na základě toho, k čemu se spíše stát přikloní, se ukáže buď jeho restriktivní nebo liberální přístup k migraci jako takové.²¹ Charakter imigračních politik může být tedy buď liberální nebo restriktivní vůči přijímání cizinců.²²

V analýze vztahu mezi restriktivní imigrační politikou a intenzitou migrace se předpokládá, že obtížně dosažitelné podmínky pro vstup a pobyt cizinců na daném území povedou ke slábnutí migrace. Nicméně existuje sporný názor některých autorů, kteří tuto imigrační rovnici zpochybňují. Tvrdí, že vytvoření sociálních a mezinárodních sítí vede ke soběstačnosti pohybu migrace, bez ohledu na případné restrikce státu, protože i přes jeho potenciální omezení či bariéry, které stát může vytvářet, tyto sociální a mezinárodní sítě podporují a udržují pohyb migrace.²³

Mezinárodní migrace formuje a posiluje sociální vazby mezi jednotlivci a komunitami, které překračují hranice jednotlivých států a na nichž se zároveň stává závislou. Je tedy nejen důsledkem imigrační politiky, ale také aktivně formuje sociální sítě a vztahy.²⁴

V kontextu migrace můžeme pozorovat, jak mnoho cizinců v rámci kulturního kapitálu plní roli nejen jako nositelé informací a znalostí, ale také jsou aktéry ekonomického kapitálu, v rámci něhož figurují jako poskytovatelé příjmů pro své rodiny nebo známé v

---

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Tamtéž, s. 20.

²¹ BARŠOVÁ, Andrea, BARŠA, Pavel. *Přistěhovalectví a liberální stát : Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2005, s. 7-11, 19-34.

²² KOSTLÁN, David. Kritický pohled na bezpečnostní diskurs migrace. In: *Sociológia*. Bratislava: Sociologický ústav Slovenskej akadémie, 2014 (vol. 46, No. 4), s. 393-411.

²³ Tamtéž.

²⁴ Tamtéž.

místě původu. Tato kombinace faktorů pak zvyšuje pravděpodobnost další migrace s využitím sociálního kapitálu.²⁵

V tomto procesu se vytváří institucionalizovaná migrační síť, kde potenciální přistěhovalci nejen závisejí na sociálním kapitálu existujících migrantů, ale zároveň reprodukují sociální síť a posilují sociální kapitál těchto sítí, čímž podporují a usnadňují další migraci.²⁶

Bariéry vytvářené státem vůči migraci mohou být buď legislativní, týkající se zákonů a nařízení, nebo materiální, související s faktickými hranicemi. S materiálními bariérami se obvykle můžeme setkat na hraničních přechodech, kde bývají typické např. vysoké oplocení s ostnatým drátem na vnější straně, dále světelné reflektory zajišťující co nejlepší viditelnost na hranicích, a také třeba strážní budky rozmístěné podél vnitřní strany oplocení. Celý prostor je většinou monitorován kamerovými systémy a k tomu navíc na bezpečnost okolí ještě dohlížejí pravidelné hlídky vojáků.²⁷

Tyto materiální bariéry jsou snahou státu o omezení nelegální migrace a zajištění kontroly na hranicích, přičemž jsou navrženy tak, aby působily odstrašujícím dojmem, a především byly překážkami pro neoprávněný přechod. Jedná se o strategii, která má chránit své území a regulovat pohyb osob přes hranice. „*Hranice Evropy se stále více jeví jako bitevní pole, kde se bojuje proti novému druhu ‚hrozby‘*“,²⁸ (překlad autorky).

2.2. Migrace, stát a čas

Ve své bakalářské práci se podívám na proces vyjednávání možnosti cizince vstoupit a pobývat na území národního státu. Možnosti cizince vstoupit a zůstat rozumím jako nenárokové záležitosti, které národní stát se snaží skrze různé strategie bránit. Lze tedy uvažovat, že v různých momentech procesu legalizace pobytu migranti jako cizinci v národním státě se potýkají s nedostupností určitých dokumentů a služeb. Nedostatek jako takový dává pak vzniknout specifickým strategiím, které zájemcům o „komoditu“ ji umožňují získat. Vynucuje si alternativní, resp. další (nad rámec jdoucí), institucí neočekávané typy investic. V

---

²⁵ Tamtéž.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ ANDERSSON, Ruben. *Time and the migrant other: European border controls and the temporal economics of illegality*. USA: American Anthropologist, 2014.

²⁸ Tamtéž, s. 5.

kontextu současného globalizovaného světa pak nerovnoměrná distribuce statků vede ke zranitelnosti těch, kteří jsou nedostatku vystaveni.²⁹

Jedním z nástrojů regulace migrace, který se uskutečňuje v rámci administrativních procedur, je zacházení s časem migrantů.³⁰ Čekání může být zne/užíváno jako strategie ovládnutí a vytváření nadvlády autority nad jednotlivci. Tento akt donucení lidí k nečinnému očekávání vytváří dojem bezmoci a ztráty kontroly nad vlastním časem. Tímto způsobem se čekání stává mocenským nástrojem, který projevuje sílu a autoritu druhých. Výsledný stav zranitelnosti a ponížení, který čekání přináší, slouží jako ukazatel sociálních a mocenských nerovností ve společnosti.³¹

Zároveň však lze interpretovat souhlasné čekání jako formu vyjádření naděje a orientace na budoucnost. Ti, kteří akceptují čekání jako nevyhnutelnou součást svého života, mohou v tomto aktu spatřovat příležitost k budoucímu pozitivnímu vývoji. Tato perspektiva zdůrazňuje, že i v situacích, kdy je čekání vnímáno jako prostředek ovládnutí, může mít subjekt pozitivní a proaktivní přístup k překonání obtíží.³² „Čekání je přeplněná křižovatka, která ucpává cestu z přítomnosti do budoucnosti, ale je to také poněkud svědivá, nepříjemná propast mezi jistotou a nejistotou,“³³ (překlad autorky).

Čekání může být v závislosti na kontextu interpretováno jak negativně, tak pozitivně. Z negativní perspektivy čekající jedinci čelí vyřazení z běžných aktivit, což omezuje jejich možnost pracovat, vzdělávat se nebo založit rodinu. Jejich životní situace se v tomto případě vyznačuje nejistotou.³⁴ Čekání lze tedy vnímat jako mezeru mezi jednotlivými událostmi každodenního života.³⁵

Pozitivní aspekty čekání lze vnímat z hlediska možností, které s sebou prázdný čas přináší. Čas čekání může být využit jako zdroj pro kreativní projevy nebo jako únik z

---

²⁹ VIJ, Ritu. The global subject of precarity. In: *GLOBALIZATIONS* [online]. 2019 (vol. 16, No. 4), p. 506-524 [cit. 2024-01-04]. DOI: <https://doi.org/10.1080/14747731.2019.1600287>

³⁰ ANDERSSON, Ruben. *Time and the migrant other: European border controls and the temporal economics of illegality*. USA: American Anthropologist, 2014.

³¹ BENDIXSEN, Synnøve, HYLLAND ERIKSEN, Thomas. Time and the Other: Waiting and Hope among Irregular Migrants. In: JANEJA, Manpreet K., BANDAK, Andreas. *Ethnographies Of Waiting – Doubt, Hope And Uncertainty*. London: Routledge, 2018, p. 87-108.

³² Tamtéž.

³³ Tamtéž, s. 93.

³⁴ BENDIXSEN, Synnøve, HYLLAND ERIKSEN, Thomas. Time and the Other: Waiting and Hope among Irregular Migrants. In: JANEJA, Manpreet K., BANDAK, Andreas. *Ethnographies Of Waiting – Doubt, Hope And Uncertainty*. London: Routledge, 2018, p. 87-108.

³⁵ GASPARINI, Giovanni. On Waiting. In: *Time & Society* [online]. 1995 (vol. 4, No. 1), p. 29-45. DOI: <https://doi.org/10.1177/0961463X95004001002>

rutinního průběhu mechanického času. Tento čas nabízí potenciál pro činnosti a aktivity, na které by v běžném režimu života nebyl čas, a to z důvodu, že „*pouze tehdy, když se nic konkrétního neděje, se může něco stát*,“³⁶ (překlad autorky). Čekání tak nelze chápat pouze jako prázdný čas bez událostí, ale jako období, které nabízí prostor pro možné nové události a zážitky.³⁷ Délka čekání se odvíjí od jeho vnímání.³⁸

S přechodem k průmyslovým kapitalistickým společnostem lze ale čas čekání vnímat pouze negativně, jelikož se jedná o promarněný čas, který by jinak mohl být využit k práci, „*neboť, čas jsou peníze*“,“³⁹ (překlad autorky).

Existují dva odlišné aspekty čekání, přičemž v prvním případě aktéři čelí nejistotě a mají omezenou kontrolu nad svou situací. Druhý případ zahrnuje očekávání konkrétní události v přesně stanoveném čase, což poskytuje aktérům vyšší úroveň kontroly.⁴⁰ Pojem kontroly lze chápat jako schopnost předvídat a očekávat události, což závisí na individuální perspektivě daného aktéra.⁴¹

Rozlišení čekání lze aplikovat ve dvou aspektech – jako blokování nebo vyčkávání. Blokování představuje negativní dimenzi, kdy je čas jednotlivce blokován nevyhnutelnými povinnostmi, čímž pasivně ubírá čas, který by mohl být jinak využit jiným způsobem. Naopak vyčkávání je aktivnější přístup, kde čekání přechází do role sledování a čekání na vhodnou příležitost. Během tohoto procesu jednatel získává dovednosti a informace, aby byl co nejlépe připraven na příležitosti, které se mohou objevit.⁴²

Čekání spojené s nadějí a očekáváním propojuje minulost a budoucnost s přesvědčením, že akt čekání nakonec povede k naplnění přání. Klíčovým momentem je transformace

---

³⁶ BENDIXSEN, Synnøve, HYLLAND ERIKSEN, Thomas. Time and the Other: Waiting and Hope among Irregular Migrants. In: JANEJA, Manpreet K., BANDAK, Andreas. *Ethnographies Of Waiting – Doubt, Hope And Uncertainty*. London: Routledge, 2018, p. 91.

³⁷ BENDIXSEN, Synnøve, HYLLAND ERIKSEN, Thomas. Time and the Other: Waiting and Hope among Irregular Migrants. In: JANEJA, Manpreet K., BANDAK, Andreas. *Ethnographies Of Waiting – Doubt, Hope And Uncertainty*. London: Routledge, 2018, p. 87-108.

³⁸ VOZYANOV, Andrey. Approaches to Waiting in Mobility Studies. In: *Mobility in History*. USA: Berghahn Journals, 2014 (vol. 5, No. 1), p. 64-73.

³⁹ BENDIXSEN, Synnøve, HYLLAND ERIKSEN, Thomas. Time and the Other: Waiting and Hope among Irregular Migrants. In: JANEJA, Manpreet K., BANDAK, Andreas. *Ethnographies Of Waiting – Doubt, Hope And Uncertainty*. London: Routledge, 2018, p. 89.

⁴⁰ BENDIXSEN, Synnøve, HYLLAND ERIKSEN, Thomas. Time and the Other: Waiting and Hope among Irregular Migrants. In: JANEJA, Manpreet K., BANDAK, Andreas. *Ethnographies Of Waiting – Doubt, Hope And Uncertainty*. London: Routledge, 2018, p. 87-108.

⁴¹ GASPARINI, Giovanni. On Waiting. In: *Time & Society* [online]. 1995 (vol. 4, No. 1), p. 29-45. DOI: <https://doi.org/10.1177/0961463X95004001002>

⁴² BENDIXSEN, Synnøve, HYLLAND ERIKSEN, Thomas. Time and the Other: Waiting and Hope among Irregular Migrants. In: JANEJA, Manpreet K., BANDAK, Andreas. *Ethnographies Of Waiting – Doubt, Hope And Uncertainty*. London: Routledge, 2018, p. 87-108.

pasivního čekání na aktivní, což zásadně obohacuje pomalý tok času během čekání o faktor událostí a akce.⁴³

Časová prodleva, zahrnutá do migrační zkušenosti, přináší významný pohled na reakce západních států na nelegální lidskou mobilitu, která se projevuje od arizonské pouště přes australské pobřeží až po evropské břehy. Tato časová odlehlost se stala komplexním nástrojem, fungujícím jako prostředek, a dokonce druh zbraně v rámci boje proti nelegální migraci. Cílem je demonstrovat migrantům, že pokus o imigraci do daného státu jim zabere značné množství času, což zvyšuje pravděpodobnost, že se nakonec o migraci nebudou pokoušet.⁴⁴

Čekání, nejistota a případné odmítnutí se staly charakteristickými pro zkušenosti jednotlivců na hranicích, kteří nemají dostatek ekonomického, sociálního a kulturního kapitálu. Úřady aktivně využívají uzurpaci času jako prostředku k účinnější kontrole migrace. Tímto způsobem vzniká prostředí, ve kterém časový faktor funguje jako strategický prvek, ovlivňující rozhodnutí a chování migrantů v procesu nelegální migrace.⁴⁵

Paradoxně v oblasti migrace se využívá čas jako nástroj, zejména ve snaze regulovat pohyb nelegálních migrantů. Při jejich pokusu o překročení hranic je státem veškeré úsilí zaměřeno na co nejrychlejší organizaci, aby se zabránilo jejich ilegálnímu vstupu do státu. Nicméně, pokud se migrantům podaří hranice překročit, státní orgány následně prodlužují proces s cílem co nejvíce zpomalit a prodloužit postup, což by ideálně mělo působit odrazujícím způsobem.⁴⁶

Na hranicích se stává čas, především rychlost, klíčovým faktorem jak pro pracovníky pohraničních kontrol, tak pro nelegální migranty. Migrantům záleží na co nejrychlejším překročení hranic, zatímco pracovníci na hranicích se snaží dosáhnout co nejvyšší rychlosti při zpomalování nežádoucí migrace. Tento kontrast v přístupu k času představuje složitý dynamický prvek v kontextu migrace a pohraniční kontroly.⁴⁷

Čekání, ať už využívané za různými účely, představuje významný prvek výkonu moci. Tento časový aspekt zahrnuje boj o kontrolu nad časem, který je zadržován, ukraden,

---

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ ANDERSSON, Ruben. *Time and the migrant other: European border controls and the temporal economics of illegality*. USA: American Anthropologist, 2014.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ Tamtéž.

vyplněn, nebo dokonce darován či získán zpět. Plýtvání časem se stává důsledkem prostorové nehybnosti migrantů a vede k implicitní bitvě o tento čas.⁴⁸

V této bitvě o čas zůstává vítězem často nejasnost, neboť jak stát, tak i migranti, využívají čas jako prostředek k dosažení svých cílů. Například u migrantů, kteří migrují za účelem získání azylu, je jejich čas chápán jako forma kapitálu, který je zadržován s cílem dosáhnout odloženého zisku. Tento způsob zadržení času má za cíl buď odstrašit další migranty nebo vytvořit odrazující účinek na žádosti o azyl. Tímto způsobem se čas stává nástrojem v oblasti migrace, kde jeho manipulace slouží k dosažení specifických cílů a účelů ze strany státu i migrantů.⁴⁹

„Všichni čekáme na budoucnost – ale ne na stejnou, ani stejným způsobem, ani stejným tempem,“⁵⁰ (překlad autorky).

2.3. Legislativa v oblasti migrace v ČR

Má bakalářská práce se zabývá vztahem národního státu a cizinců. Klíčové v tomto vztahu je legislativa České republiky, která pojednává konkrétně pobyt cizinců na území České republiky (dále jen „ČR“). Samozřejmě legislativy a dokumentů pojednávajících oblast migrace a mezinárodní ochrany je vícero, ovšem já jsem pro svoji bakalářskou práci využila „Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů“⁵¹ (dále jen „Zákon o pobytu cizinců“)⁵². Zákon o pobytu cizinců pracuje ve vztahu k národnímu státu s pojmem cizinec, kterým „se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky“⁵³.

Zaměřila jsem se pouze na Zákon o pobytu cizinců z jednoho zásadního důvodu, a to proto, že má bakalářská práce se zabývá jedním konkrétním Úřadem, který je upravován

---

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ BENDIXSEN, Synnøve, HYLLAND ERIKSEN, Thomas. Time and the Other: Waiting and Hope among Irregular Migrants. In: JANEJA, Manpreet K., BANDAK, Andreas. *Ethnographies Of Waiting – Doubt, Hope And Uncertainty*. London: Routledge, 2018, p. 93.

⁵¹ Zákon č. 326/1999 Sb. Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. In: *Zákony pro lidi* [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326/zneni-20230920>. [cit. 2023-12-27].

⁵² Legislativa a dokumenty v oblasti migrace a mezinárodní ochrany. In: *Český statistický úřad* [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/legislativa-a-dokumenty-v-oblasti-migrace-a-mezinarodni-ochrany>. [cit. 2023-12-27].

⁵³ Metodika počtu cizinců. In: *Český statistický úřad* [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/metodika-poctu-cizincu>. [cit. 2023-12-27].

právě Zákonem o pobytu cizinců a je zřízen proto, aby naplnil literu tohoto zákona. S Úřadem jsou spojeny konkrétní procedury v životech cizinců souvisejících s vyjednáváním jejich legality pobytu na území ČR. Agendou Úřadu je vyřízení konkrétních dokumentů – ne veškerá exitující agenda související s cizinci a jejich pobytem aj. Jsem si vědoma, že celá procedura může a nemusí začínat na daném regionálním Úřadu, ale já se mu budu věnovat. Zdali cizinec má jít na tento daný Úřad se odvíjí od jeho plánované či aktuální adresy bydliště na území ČR (každý z regionálních úřadů má stanovené jednotlivé regiony, ze kterých bude přijímat cizince).⁵⁴

Národní stát, resp. legislativa národního státu, vytváří jisté rámce, kdy rozhoduje o podmínkách vstupu na své územím a vytváří kategorie cizinců dle různých principů. Procedura má několik kroků, z hlediska temporality je dlouhodobá. Čekání pro cizince mnohdy začíná ještě před samotným vstupem na území ČR, jelikož – a to je běžné pro občany třetích zemí – si před vstupem musí vyřídit příslušné vízum, které podléhá určitým lhůtám. Při vstupu na území ČR se cizinec musí prokázat platnými doklady, a poté je jeho pobyt regulován v rámci Úřadu, k čemuž jsou zřízena tato pracoviště s regionální působností. Dále jsou zde ještě další procedury související s naturalizací.⁵⁵ S ohledem na skutečnost, že já se zabývám jedním konkrétním Úřadem, popíšu detailněji, jaké agendy se vážou na tento daný Úřad. U jednotlivých agend se budu především soustředit na její časové aspekty, tedy na lhůty – nebudu se soustředit například na jednotlivé náležitosti, které jsou pro vyřízení dokumentů potřeba, dále na poplatky za vyřízení dokumentů aj.

Lhůta je časové období, ve kterém cizinec může uplatnit nějaké své právo nebo musí splnit nějakou svoji povinnost. „*Lhůta je nejčastěji určována ve dnech. Pokud poslední den lhůty připadne na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Pokud existují pochybnosti o zachování lhůty, považuje se za zachovanou, dokud se neprokáže opak.*“⁵⁶

Cizinci na území České republiky přijíždí s již předem určeným statutem, a tyto statusy by se daly rozdělit na dvě základní skupiny: 1. Občané Evropské unie a jejich rodinní příslušníci a 2. Občané třetích zemí. Úřad je pro obě tyto skupiny společný, ale odvíjí se

---

⁵⁴ Legislativa a dokumenty v oblasti migrace a mezinárodní ochrany. In: *Český statistický úřad* [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/legislativa-a-dokumenty-v-oblasti-migrace-a-mezinarodni-ochrany>. [cit. 2023-12-27].

⁵⁵ *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/>. [cit. 2023-12-29].

⁵⁶ Lhůty a jejich počítání. In: *FRS Informační portál pro cizince* [online]. Dostupné z: <https://frs.gov.cz/spravni-rizeni/lhuty-a-jejich-pocitani/>. [cit. 2023-12-29].

o toho různé jiné druhy agendy a vyřízení dokumentů, a také s tím související jiné lhůty – odlišné doby na nahlášení či vyřízení daných dokumentů.

2.3.1. Občané Evropské unie a jejich rodinní příslušníci

Občanem Evropské unie (dále jen „občan EU“ nebo „občané EU“) se rozumí „*občan Belgie, Bulharska, České republiky, Dánska, Estonska, Finska, Francie, Chorvatska, Irsko, Itálie, Kypru, Litvy, Lotyšska, Lucemburska, Maďarska, Malty, Německa, Nizozemska, Polska, Portugalska, Rakouska, Rumunska, Řecka, Slovenska, Slovinska, Španělska a Švédsko. Obdobná práva se vztahují též na občany Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska, a občany Spojeného království Velké Británie a Severního Irsko*“⁵⁷.

Rodinným příslušníkem občana EU se rozumí „*rodinný příslušník občana kteréhokoli z výše uvedených států, např. manžel, dítě, rodič nebo jiný příbuzný splňující podmínky zákona o pobytu cizinců*“⁵⁸.

2.3.1.1. Druhy pobytů

2.3.1.1.1. Přejídný pobyt

2.3.1.1.1.1. Osvědčení o registraci

Občané EU mohou, ale také nemusí požádat na Úřadu o tzv. „osvědčení o registraci“, jelikož se nejedná o podmínku pro pobyt na území ČR. Toto rozhodnutí je tedy čistě ponecháno na jejich vůli. Pokud se o požádání z jakýchkoli důvodů rozhodnou, dělá se tak v případě, že jejich pobyt na území ČR bude delší než 3 měsíce. Žádost je třeba podat na Úřadu, přičemž o ní bude rozhodnuto bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 30 dnů od zahájení řízení. Následně je cizinec Úřadem vyzván (telefonicky či písemně) k vyzvednutí předmětného osvědčení o registraci. Platnost osvědčení o registraci je 10 let ode dne jeho vydání. Po ukončení platnosti není možné osvědčení o registraci prodloužit. Cizinec si může požádat o vydání povolení k trvalému pobytu na území ČR nebo může znovu požádat o vydání nového osvědčení o registraci.⁵⁹

---

⁵⁷ Občané EU a jejich rodinní příslušníci. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-eu-a-jejich-rodinni-prislusnici.aspx>. [cit. 2023-12-29].

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ Přejídný pobyt. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prechodny-pobyt.aspx>. [cit. 2023-12-29].

2.3.1.1.1.2. Povolení k přechodnému pobytu rodinného příslušníka občana EU

Rodinný příslušník občana EU má povinnost požádat osobně na Úřadu do 3 měsíců ode dne vstupu na území ČR o povolení k přechodnému pobytu. Na vyřízení žádosti je stanovena lhůta 60 dnů ode dne zahájení řízení. Po vyřízení žádosti je cizinec vyzván (telefonicky či písemně) „*ke zpracování údajů nezbytných pro vydání pobytové karty nebo průkazu o povolení k pobytu⁶⁰, a to včetně pořízení biometrických údajů. Pobytová karta se rodinnému příslušníku občana EU vydává na dobu shodnou s předpokládanou dobou pobytu občana EU, nejdéle na 5 let. Průkaz o povolení k pobytu se vydává rodinnému příslušníku občana EU s dobou platnosti nejdéle na tři roky.*“⁶¹

2.3.1.1.2. Trvalý pobyt

2.3.1.1.2.1. Povolení k trvalému pobytu občana EU

O trvalý pobyt může občan EU požádat v několika případech, a to buď po dvou nebo pěti letech nepřetržitého přechodného pobytu na území ČR. Žádost je třeba podat osobně na Úřadě, přičemž o žádosti bude ve lhůtě 60 dnů ode dne podání žádosti rozhodnuto. Následně je cizinec Úřadem vyzván (telefonicky či písemně) k vyzvednutí povolení k trvalému pobytu, přičemž je vydáno na 10 let. Povolení lze poté prodloužit o dalších 10 let, a to opakovaně.⁶²

2.3.1.1.2.2. Povolení k trvalému pobytu rodinného příslušníka občana EU – občana třetí země

O povolení k trvalému pobytu může rodinný příslušník občana EU požádat zpravidla po 5 letech nepřetržitého přechodného pobytu na území ČR. Žádost je třeba podat osobně na Úřadě, přičemž o žádosti bude ve lhůtě 60 dnů ode dne podání žádosti rozhodnuto. Následně je cizinec Úřadem vyzván (telefonicky či písemně) k vyzvednutí povolení k trvalému pobytu, přičemž je vydáno na 10 let. Povolení lze poté prodloužit o dalších 10 let, a to opakovaně.⁶³

---

⁶⁰ Pobytová karta nebo průkaz o povolení k pobytu je doklad cizince, kterým cizinec prokazuje své oprávnění k pobytu na území ČR (srov. *FRS Informační portál pro cizince* [online]. Dostupné z: <https://frs.gov.cz/>. [cit. 2023-12-30]).

⁶¹ Tamtéž.

⁶² Trvalý pobyt. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informace-pro-cizince-obcane-eu-a-jejich-rodinni-prislusnici-trvaly-pobyt.aspx>. [cit. 2023-12-29].

⁶³ Tamtéž.

2.3.1.1.2.3. Status dlouhodobě pobývajících rezidenta ES

O status dlouhodobě pobývajících rezidenta ES může rodinný příslušník občana EU požádat po 5 letech nepřetržitého přechodného pobytu na území ČR, pokud u toho zároveň žádá o povolení k trvalému pobytu. Na rozhodnutí žádosti je stanovena lhůta 30 dnů ode dne přijetí žádosti na Úřadu. Následně je cizinec Úřadem vyzván (telefonicky či písemně) k vyzvednutí povolení k trvalému pobytu, v jehož průkazu je vyznačeno „*povolení k pobytu pro dlouhodobě pobývajících rezidenta – ES*“.⁶⁴

2.3.1.1.2.4. Prodloužení doby platnosti pobytové karty, průkazu o povolení k pobytu, průkazu trvalého pobytu nebo karty trvalého pobytu

Cizinec je povinen požádat o prodloužení doby platnosti pobytové karty, průkazu o povolení k pobytu, průkazu trvalého pobytu nebo karty trvalého pobytu nejpozději do 15 dnů po skončení jeho platnosti.

2.3.1.2. Dítě narozené na území ČR

Pro občany EU platí stejný postup jako je uvedeno v podkapitole 1.1 Druhy pobytů stran občanů EU.

U rodinných příslušníků EU se zpravidla pro narozené dítě podá žádost o povolení k pobytu dle druhu pobytu, který má na území ČR jeho zákonný zástupce. Podmínky u podání jednotlivých žádostí o pobyt na území ČR jsou stejné jako je uvedeno v podkapitole 1.1 Druhy pobytů. Zákonný zástupce musí požádat narozenému dítěti o daný pobyt na území ČR do 60 dnů ode dne narození.⁶⁵

2.3.1.3. Hlášení změn během pobytu na území ČR

Změnu místa pobytu musí cizinec nahlásit na Úřadu do 30 pracovních dnů ode dne vzniku změny, a to v případě, že plánovaná změna bydliště bude trvat déle než 180 dnů. Změna je provedena ihned při nahlášení změny.⁶⁶

---

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ Dítě narozené na území. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dite-narozene-na-uzemi.aspx>. [cit. 2023-12-29].

⁶⁶ Hlášení změn. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/hlaseni-zmen.aspx>. [cit. 2023-12-29].

Změnu cestovního dokladu nebo dokladu totožnosti musí cizinec nahlásit do 15 pracovních dnů ode dne vzniku změny. Změna je provedena ihned při nahlášení změny.⁶⁷

Změnu údajů v průkazu, kterou se rozumí změna jména nebo příjmení, dále změna osobního stavu nebo jakékoli jiné ostatní změny musí cizinec nahlásit do 15 pracovních dnů ode dne vzniku změny. Změna je provedena ihned při nahlášení změny.⁶⁸

2.3.1.4. Ostatní

Cizinec může požádat pro soukromé účely o tzv. „*potvrzení o pobytu*“ na území ČR nebo o „*historii svého pobytu*“ na území ČR. Požádat může kdykoli během svého pobytu na území ČR, přičemž požádat může osobně na Úřadě nebo zaslat žádost Úřadu poštou či prostřednictvím datové schránky. Úřad má následně 30 dnů na vyřízení této žádosti, kdy po vyhotovení bude cizinec Úřadem kontaktován (telefonicky či písemně).⁶⁹

Cizinec musí „*odevzdat nejpozději 3 dny před ukončením pobytu na území doklad o pobytu na území ČR, s výjimkou víza a cestovního průkazu totožnosti, byl-li vydán za účelem vycestování z území; doklad je cizinec povinen odevzdat orgánu, který mu tento doklad vydal*“⁷⁰. Doklad může cizinec vrátit osobně na Úřadu nebo ho na Úřad může zaslat poštou.⁷¹

„*Ztrátu, zničení, poškození nebo odcizení dokladu vydaného ministerstvem podle zákona č. 326/1999 Sb. je cizinec povinen ohlásit do 3 pracovních dnů ode dne, kdy tato událost nastala; nastala-li tato událost na území ČR*“⁷². Při nahlášení vydá Úřad cizinci tzv. „*potvrzení o nahlášení ztráty*“. V následujících dnech po nahlášení se na cizince Úřad telefonicky či písemně obrátí, aby si nový průkaz přišel vyzvednout. Pokud se jedná o průkaz obsahující biometrické prvky, nejprve bude cizinec vyzván, aby přišel na pracoviště poskytnout své biometrické údaje, a poté bude vyzván znovu již k vyzvednutí nového průkazu.⁷³

---

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ Potvrzení o pobytu. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/potvrzeni-o-pobytu.aspx>. [cit. 2023-12-29].

⁷⁰ Povinnosti cizince. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informace-pro-cizince-obcane-eu-a-jejich-rodinni-prislusnici-povinnosti-cizince.aspx>. [cit. 2023-12-29].

⁷¹ Ukončení a zrušení povolení k pobytu a odjezd z ČR. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ukonceni-a-zruseni-povoleni-k-pobytu-a-odjezd-z-cr.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>. [cit. 2023-12-29].

⁷² Hlášení změn. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/hlaseni-zmen.aspx>. [cit. 2023-12-29].

⁷³ Tamtéž.

2.3.2. Občané třetích zemí

„Občanem třetí země je občan státu, který není členem EU a není zároveň občanem Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska.“⁷⁴

Cizinec má povinnost se do 3 dnů od příjezdu na území ČR dostavit na Úřad, aby splnil nahlašovací povinnost a zároveň poskytl k sejmutí svá biometrická data.

2.3.2.1. Druhy pobytů

Úřad zajišťuje agendu spojenou s dlouhodobými pobyty, tj. s dlouhodobými vízy, dlouhodobými a trvalými povoleními k pobytu. Specifikací dlouhodobých pobytů je pobyt na území ČR po dobu delší než 90 dnů. Úřad se tedy nezabývá krátkodobými pobyty cizinců na území ČR, tj. bezvízovým stykem a schengenskými vízy.⁷⁵

Cizinec s dlouhodobým pobytem má povinnost se do 3 dnů od příjezdu na území ČR dostavit na Úřad, aby splnil nahlašovací povinnost a zároveň poskytl k sejmutí svá biometrická data.⁷⁶

2.3.2.2.1. Vízum k pobytu nad 90 dnů (dlouhodobé)

Vízum k pobytu nad 90 dnů neboli dlouhodobé vízum může cizinec mít z důvodu několika účelů a těmi jsou: účel studium, mimořádné pracovní vízum, účel podnikání, účel rodinný, účel sportovní, účel kulturní, sezónní zaměstnávání nebo vízum za účelem převzetí povolení k pobytu – D/VR. Pro získání víza za jedním z účelů musí být samozřejmě splněny různé podmínky a náležitosti, nicméně stěžejní je případné prodloužení tohoto dlouhodobého víza, které probíhá již na Úřadu.⁷⁷

Dlouhodobé vízum se cizincům vydává maximálně na dobu 2 let. V případě, že bylo cizinci vydáno na dobu kratší než 1 rok, může si na Úřadu své dlouhodobé vízum ještě o 1 další rok prodloužit. O prodloužení platnosti může požádat cizinec nejdříve 90 dnů před koncem platnosti nebo nejpozději v poslední den platnosti, a to osobně na Úřadu, poštou

---

⁷⁴ Občané třetích zemí. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi.aspx>. [cit. 2023-12-29].

⁷⁵ Podmínky vstupu a základní povinnosti po vstupu na území ČR. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prijezd-do-cr-povinnosti-a-delka-pobytu.aspx>. [cit. 2023-12-29].

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ Vízum k pobytu nad 90 dnů (dlouhodobé). In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vizum-k-pobytu-nad-90-dnu-dlouhodobem.aspx>. [cit. 2023-12-29].

nebo datovou schránkou. O žádosti o prodloužení dlouhodobého víza bude rozhodnuto ve lhůtě do 14 dnů ode dne podání žádosti na Úřadu.⁷⁸

2.3.2.2.2. Dlouhodobý pobyt

O dlouhodobý pobyt na území ČR mohou cizinci požádat za několika účely, kterými jsou: účel studium, účel vědecký výzkum, účel hledání zaměstnání, zaměstnanecká karta, účel podnikání, účel sloučení rodiny, účel investování, zelená karta, modrá karta a dlouhodobě pobývajících rezidenti EU v jiných státech EU a jejich rodinní příslušníci. Agendou, jež se pojí s dlouhodobými pobyty na Úřadu, je podání žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu, žádost o prodloužení povolení k dlouhodobému pobytu a změna účelu dlouhodobého pobytu.⁷⁹

Dále ještě existují dva druhy povolení k dlouhodobému pobytu, a to „*Karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance*“ a „*Karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance jiného členského státu Evropské unie*“. Jedná se o méně běžné typy dlouhodobých pobytů, kdy každý z nich má odlišné podmínky, které se musí dodržovat.⁸⁰

Podání žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu je na Úřadu možné v případě, že cizinec již na území ČR pobývá na dlouhodobé vízum. Doba pro rozhodnutí je stanovena lhůtami od 60 do 270 dnů ode dne podání žádosti na Úřadu – lhůta se odvíjí od účelu dlouhodobého pobytu. Po rozhodnutí o žádosti je cizinec „*povinen se na výzvu osobně dostavit na příslušné pracoviště Ministerstva vnitra ke zpracování údajů nezbytných pro vydání průkazu o povolení k pobytu, a to včetně pořízení biometrických údajů a podpisu, který je určen k jeho dalšímu digitálnímu zpracování; podpis se nepořídí, pokud vám v jeho provedení brání těžko překonatelná překážka. Ve stanovené lhůtě, nejpozději však do šedesáti dnů ode dne pořízení biometrických údajů, potom budete povinen dostavit se na příslušné pracoviště k převzetí průkazu o povolení k pobytu.*“⁸¹

Povolení k dlouhodobému pobytu lze prodloužit opakovaně o různě dlouhou dobu – doba prodloužení se odvíjí od účelu dlouhodobého pobytu – nejdéle lze však povolení k dlouhodobému pobytu prodloužit o 2 roky. Žádost o prodloužení povolení k dlouhodobému

---

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ Dlouhodobý pobyt. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodoby-pobyt.aspx?q=Y2hudW09MTI%3d>. [cit. 2023-12-29].

⁸⁰ Občané třetích zemí. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi.aspx>. [cit. 2023-12-29].

⁸¹ Dlouhodobý pobyt. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodoby-pobyt.aspx?q=Y2hudW09MTI%3d>. [cit. 2023-12-29].

pobytu bude rozhodnuta ve lhůtě do 60 dnů ode dne podání žádosti na Úřadu. Následně je cizinec vyzván k sejmutí biometrických údajů, a poté k vyzvednutí průkazu o povolení k pobytu.⁸²

V případě, že cizinec splňuje podmínky pro změnu účelu dlouhodobého pobytu – podmínky se odvíjí od aktuálního a požadovaného účelu – může podat osobně na Úřadu žádost o změnu účelu dlouhodobého pobytu. Lhůta pro rozhodnutí žádosti je 60 dnů ode dne podání žádosti na Úřadu. Po rozhodnutí žádosti následuje vyzvání cizince k sejmutí biometrických údajů, a poté i k vyzvednutí průkazu o povolení k pobytu.⁸³

2.3.2.2.3. Trvalý pobyt

Důvodem pro podání žádostí o trvalý pobyt může být hned několik, a to:

1. povolení k trvalému pobytu po 5 letech přechodného pobytu v ČR,
2. právní postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta,
3. povolení k trvalému pobytu pro krajany,
4. povolení k trvalému pobytu pro držitele modré karty EU,
5. povolení k trvalému pobytu pro děti narozené na území,
6. povolení k trvalému pobytu za účelem společného soužití (dítě cizince s povoleným trvalým pobytem).

Ke každému z jednotlivých povolení je třeba splňovat odlišné konkrétní podmínky. Představím proces podání žádosti o povolení k trvalému pobytu na prvním z jednotlivých povolení, a to na povolení k trvalému pobytu po 5 letech přechodného pobytu v ČR.

„Povolení k trvalému pobytu je typ povolení k pobytu, který se na žádost vydá občanům třetích zemí, kteří ke dni podání žádosti pobývají na území České republiky nepřetržitě po dobu nejméně 5 let.“⁸⁴ V podmínkách pro podání žádosti existují jisté výjimky, kterých se týkají jiné podmínky, např. pro držitele modrých karet. Žádost se podává osobně na Úřadu, přičemž lhůta na vyřízení žádosti je 60 dnů ode dne podání žádosti. Průkaz o povolení k trvalému pobytu se vydává s dobou platnosti na 10 let, respektive 5 let u cizinců mladších 15 let. Platnost průkazu lze prodloužit, a to i opakovaně.“⁸⁵ Po rozhodnutí žádosti následuje

---

⁸² Tamtéž.

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ Povolení k trvalému pobytu po 5 letech přechodného pobytu v České republice. In: *FRS Informační portál pro cizince* [online]. Dostupné z: <https://frs.gov.cz/typy-viz-a-pobytu/obcane-tretich-zemi/trvaly-pobyty/povoleni-k-trvalemu-pobytu-po-5-letech-prechodneho-pobytu-v-ceske-republice/>. [cit. 2023-12-29].

⁸⁵ Tamtéž.

vyzvání cizince k sejmutí biometrických údajů, a poté i k vyzvednutí průkazu o povolení k pobytu.⁸⁶

2.3.2.2. Dítě narozené na území ČR

Rodič nebo zákonný zástupce – cizinec – je povinen do 60 dnů ode dne narození požádat o povolení k pobytu pro jeho dítě narozené na území ČR. O jaký druh pobytu bude cizinec pro své dítě žádat se odvíjí od jeho druhu povolení k pobytu, na které on sám pobývá na území ČR. Žádost musí cizinec podat osobně na Úřadu, kdy lhůta pro rozhodnutí je do 60 ode dne podání žádosti. Po rozhodnutí následuje snímání biometrických údajů, a poté i vyzvednutí průkazu o povolení k pobytu.⁸⁷

2.3.2.3. Hlášení změn (týkajících se všech občanů třetích zemí pobývajících na území ČR)

Změnu místa pobytu musí cizinec nahlásit na Úřadu do 30 pracovních dnů ode dne vzniku změny, a to v případě, že cizinec bude plánovat pobývat na nové adrese déle než 30 dnů. Změnu je možné nahlásit osobně na Úřadu, poštou, datovou schránkou, e-mailem se zaručeným elektronickým podpisem nebo prostřednictvím zmocněného zástupce. Cizinci, kteří chtějí mít změnu adresy bydliště zaznamenanou v cestovním dokladu, dostaví se osobně na Úřad – toto ovšem není povinností.⁸⁸

Změnu cestovního dokladu, změnu osobního stavu a všechny ostatní změny údajů, které jsou uvedeny v pobytovém oprávnění cizince musí cizinec nahlásit do 3 pracovních dnů ode dne vzniku změny. Změnu je možné nahlásit osobně na Úřadu, poštou, datovou schránkou, e-mailem se zaručeným elektronickým podpisem nebo prostřednictvím zmocněného zástupce.⁸⁹

Změnu jména musí cizinec nahlásit do 3 pracovních dnů ode dne vzniku změny. Změnu je možné nahlásit osobně na Úřadu, poštou, datovou schránkou, e-mailem se zaručeným elektronickým podpisem nebo prostřednictvím zmocněného zástupce. Na závěr je

---

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ Pobyt dítěte narozeného na území České republiky. In: *FRS Informační portál pro cizince* [online]. Dostupné z: <https://frs.gov.cz/typy-viz-a-pobytu/obcane-tretich-zemi/pobyt-ditete-narozeneho-na-uzemi-ceske-republiky/>. [cit. 2023-12-29].

⁸⁸ Změna adresy u občanů třetích zemí. In: *FRS Informační portál pro cizince* [online]. Dostupné z: <https://frs.gov.cz/povinnosti-cizincu/zmeny-u-obcanu-tretich-zemi/zmena-adresy-u-obcanu-tretich-zemi/>. [cit. 2023-12-29].

⁸⁹ Změna cestovního dokladu u občanů třetích zemí. In: *FRS Informační portál pro cizince* [online]. Dostupné z: <https://frs.gov.cz/povinnosti-cizincu/zmeny-u-obcanu-tretich-zemi/zmena-cestovniho-dokladu-u-obcanu-tretich-zemi/>. [cit. 2023-12-29].

nutné vyznačit vízový štítek v cestovním dokladu cizince, k čemuž se musí dostavit osobně na Úřad.⁹⁰

2.3.2.4. Ostatní

„V případě, že jste na území ČR pobýval na dlouhodobé vízum nebo povolení k dlouhodobému pobytu a v řádné lhůtě jste si podal žádost o vydání či prodloužení platnosti povolení k dlouhodobému pobytu, o které prozatím nebylo rozhodnuto, a platnost vašeho předchozího povolení již skončila, můžete si na pracovišti MV ČR požádat o osvědčení oprávnění k pobytu formou vízového štítku (tzv. "překlenovací štítek)".⁹¹ O překlenovací štítek si cizinec může požádat osobně na Úřadu, kde mu je na počkání vyznačen do cestovního dokladu.⁹²

„Ztrátu, odcizení nebo poškození víza nebo průkazu o povolení k pobytu jsou povinni oznámit všichni občané třetích zemí, kteří mají dlouhodobé vízum, povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu.“⁹³ Nahlásit danou situaci je nutné do 3 pracovních dnů ode dne vzniku události, a to osobně na Úřadu, poštou, datovou schránkou, e-mailem se zaručeným elektronickým podpisem nebo prostřednictvím zmocněného zástupce. Následně je nutné se dostavit osobně na Úřad pro potvrzení o nahlášení dané události. Poté bude sjednán termín na snímání biometrických údajů pro výrobu nového pobytového oprávnění, které si cizinec musí poté ještě vyzvednout.⁹⁴

„Pokud se rozhodnete ukončit svůj pobyt v České republice, odevzdejte 3 dny před jeho ukončením svou biometrickou kartu na příslušném pracovišti Ministerstva vnitra. Tato povinnost se na vás nevztahuje, pokud v České republice pobýváte na základě uděleného víza nebo vám byl vydán cestovní průkaz totožnosti za účelem vycestování z území ČR.“⁹⁵ Doklad může cizinec vrátit osobně na Úřadu nebo ho na Úřad může zaslat poštou.⁹⁶

---

⁹⁰ Změna jména u občanů třetích zemí. In: *FRS Informační portál pro cizince* [online]. Dostupné z: <https://frs.gov.cz/povinnosti-cizincu/zmeny-u-obcanu-tretich-zemi/zmena-jmena-u-obcanu-tretich-zemi/>. [cit. 2023-12-29].

⁹¹ Dlouhodobý pobyt. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2023 [cit. 2023-12-29]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodoby-pobyt.aspx?q=Y2hudW09MTI%3d>. [cit. 2023-12-29].

⁹² Tamtéž.

⁹³ Ztráta, odcizení nebo poškození dokladu. In: *FRS Informační portál pro cizince* [online]. Dostupné z: <https://frs.gov.cz/povinnosti-cizincu/ztrata-odcizeni-nebo-poskozeni-dokladu/>. [cit. 2023-12-29].

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ Ukončení a zrušení pobytu občanů třetích zemí. In: *FRS Informační portál pro cizince* [online]. Dostupné z: <https://frs.gov.cz/povinnosti-cizincu/ukonceni-a-zruseni-pobytu-obcanu-tretich-zemi/>. [cit. 2023-12-29].

⁹⁶ Ukončení a zrušení povolení k pobytu a odjezd z ČR. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ukonceni-a-zruseni-povoleni-k-pobytu-a-odjezd-z-cr.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>. [cit. 2023-12-29].

2.4. Shrnutí

Stát a jeho legislativa formují rámce pobytu cizinců v několika klíčových ohledech. To zahrnuje kontrolu a regulaci v oblasti víz, povolení k pobytu a pracovních povolení. Legislativa stanovuje podmínky pro vstup, pobyt a práci cizinců na území státu. Cizinci jsou povinni dodržovat tyto předpisy a podstupovat nezbytné kontroly a administrativní postupy. Časové lhůty pro vyřízení těchto formalit se liší podle druhu povolení a konkrétního legislativního rámce.

3. METODOLOGIE

Pro moji bakalářskou práci jsem zvolila kvalitativní výzkum. Jako terén, pro realizaci mého výzkumu, jsem si vybrala jedno z regionálních pracovišť Oddělení pobytu cizinců Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra, jak již bylo uvedeno výše. Výzkum se odehrával na počátku 20. let 21. století. V současné době již Úřad nepůsobí v prostorách, ve kterých působil v době výzkumu. Během období, ve kterém výzkum probíhal, jsem měla mnoho příležitostí, kdy jsem mohla pozorovat dění na pracovišti, mluvit s lidmi a seznamovat se s relevantními dokumenty legislativní i informační povahy. V této souvislosti mě zvláště zajímal prostor, v jehož rámci dochází k vyjednávání o možnosti zůstat (resp. udržovat svůj pobyt jako legální). Konkrétně mě zajímala organizace přístupu k možnosti jednání s úředníkem, tedy způsob organizace prostoru a času čekání. Dále mě zajímalo, jak samotní pracovníci úřadu reflektují svoji práci s klienty, čeho si všímají apod.

Data výzkumu jsem vytvářela především na základě 1) nevtíravých technik a 2) nezúčastněného pozorování.⁹⁷ Pro úplnost, v jakém rozsahu se výzkum realizoval, uvádím, že jsem v rámci výzkumu provedla také polostrukturované rozhovory s informátory, které jsem se ale nakonec s ohledem na rozsah bakalářské práce rozhodla nevyužít.

Polostrukturované rozhovory jsem ale využila k reflexi vlastní pozice ve výzkumu a vyvinutí tak jisté citlivosti vůči problematice v reflexi toho, jací cizinci v terénu jsou. Na základě úhlů pohledů informátorů jsem konfrontovala své zkušenosti s jejich, což vedlo k mé citlivější interakci s terénem a pozorovanými jevy. Tímto způsobem jsem posílila svoji reflexivitu a schopnost vnímat specifika vztahu mezi výzkumníkem a terénem.

3.1. Nevtíravé techniky

V rámci nevtíravého přístupu jsem minimalizovala svůj vliv na zkoumaný terén, aby nedocházelo k významným intervencím během procesu výzkumu. Cílem bylo zachovat co nejvěrnější obraz sledovaného prostředí bez narušení jeho přirozené dynamiky.⁹⁸

Pro popis agendy úřadu a jeho předpisů adresovaných klientům jsem využívala především institucionální a virtuální zdroje dat⁹⁹, a to veřejně dostupné informace a dokumenty, které poskytují obecné informace a doporučení, jak postupovat v jednání při řešení dané

---

⁹⁷ NOVOTNÁ, Hedvika, ŠPAČEK, Ondřej a ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, Magdaléna. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2019.

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ Tamtéž.

agendy související s legalitou pobytu na území České republiky. Jednalo se jednak o zákony, dále o metodické pokyny, a poté především o informace veřejně dostupných na internetovém rozhraní, zejména portály jako jsou oficiální webové stránky Ministerstva vnitra České republiky nebo FRS Informační portál pro cizince, což je „*oficiální webový portál pro cizince, kteří žijí nebo chtějí žít v České republice*“¹⁰⁰. Veškeré tyto informace mi pomohly objasnit, jak se úřad prezentuje, jaké zákonné procedury realizuje a jak se prezentuje a vystupuje ve vztahu ke klientům.

Volba materiálů, ze kterých jsem čerpala, byla předurčena faktem, že mě především zajímalo, jak je pohyb a čekání klientů určován Ministerstvem vnitra České republiky – tedy samotným Úřadem, a tudíž jsem se nesoustředila na to, jak celou věc organizují např. neziskové organizace či charity. Zároveň si uvědomuji, že pohyb a čekání jsou ovlivňovány také interakcemi a sdílením informací mezi samotnými cizinci, avšak tato specifika nebyla předmětem mého zkoumání.

3.2. Nezúčastněné pozorování

Pro popis prostoru a praktik v něm situovaných jsem využila nezúčastněné pozorování, jelikož mě nezajímala „*emická perspektiva, resp. subjektivní zkušenost aktérů, ale jejich chování v daném (obvykle přirozeném) prostředí*“¹⁰¹.

Nezúčastněné pozorování jsem realizovala přímo na regionálním pracovišti, kde jsem pozorovala prostory určené pro jednání s klienty úřadu, jeho uspořádání a jednotlivé aktéry, přičemž jsem nijak nezasahovala do děje – neúčastnila jsem se zkoumaného dění. Po celou dobu nezúčastněného pozorování jsem se vyskytovala na veřejně dostupných místech, tj. ve veřejně přístupném prostředí či okolí úřadu a na místech pro klienty úřadu.

Soustředila jsem se na prostory jako takové, dále na způsobilost prostor úřadu pro výkon agendy a uzpůsobení prostor pro klienty s ohledem na to, že zde mohou strávit i delší dobu z důvodu časově náročnějšího čekání.

Během nezúčastněného pozorování jsem si data zaznamenávala formou heslovitých poznámek, tj. pomocí jottingu, a to zapisováním do poznámek v mobilním telefonu. Nechtěla jsem budit zbytečnou pozornost zapisováním poznámek písemně do poznámkového bloku, což by zároveň bylo i značně nepraktické, jelikož jsem během svého pozorování

---

¹⁰⁰ FRS Informační portál pro cizince [online]. Dostupné z: <https://frs.gov.cz/>. [cit. 2023-12-17].

¹⁰¹ NOVOTNÁ, Hedvika, ŠPAČEK, Ondřej a ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, Magdaléna. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2019, s. 386.

drtivou většinu času stála. Zapisování bylo jedinou formou zaznamenávání dat, jelikož pořizování fotografií nebylo možné, a to z jediného důvodu: v prostorách Úřadu či okolí Budovy byli vždy přítomni nějací klienti či pracovníci úřadu, přičemž já bych mohla fotografii pořídit pouze s jejich vědomým souhlasem. Jakmile bych šla žádat klienty nebo pracovníky úřadu o souhlas s fotografií (což chápu již jako nutný krok pro dodržení GDPR), narušila by se tím má strategie nezasahovat do probíhajících aktivit a praktik. Další etická dilemata viz oddíl etika. Během pozorování jsem si u terénních poznámek tedy vždy rychle zapsala pouze to nejdůležitější a spoléhala jsem na svoji paměť, kdy jsem si následně po ukončení pozorování vše detailně přepsala.¹⁰²

„Provádíme-li pozorování ve veřejném prostoru, ... nemusíme obvykle získávat ani souhlas s fyzickým přístupem, a jelikož nebudeme shromažďovat identifikační ani citlivé údaje pozorovaných, není třeba ani vyjednávat přístup sociální a pozorované o výzkumu informovat.“¹⁰³ Moji roli výzkumnice by samozřejmě bylo nutné vysvětlit tehdy, pokud bych byla oslovena jedním z aktéru např. s dotazem, co zde dělám a proč tu jsem, což ovšem nenastalo.¹⁰⁴

Nezúčastněné pozorování jsem prováděla v různých časech a dnech v pracovním týdnu. Snažila jsem se postupně pokrýt všechny pracovní dny v týdnu tak, abych mohla zaznamenat provoz úřadu a s tím spojenou různorodost frekvence pohybu klientů. Soustředila jsem se samozřejmě na časy po začátku otevírací doby úřadu, kdy byla frekvence klientů nejvyšší, ale i na časy před a po zavírací době. Cílem tedy bylo vidět provoz úřadu v různých časech.

3.3. Etika

Během celého výzkumu bylo nutné klást maximální důraz na etiku. Před započítím výzkumu jsem vyjednávala s vedením úřadu svolení s provedením výzkumu v prostorách úřadu volně dostupných pro veřejnost. V prostoru jsem působila jako další osoba, která čeká na svůj čas na přepážce, tudíž jsem nikterak nenarušovala běžné praktiky realizované v prostoru úřadu. Jelikož mi šlo především o organizaci čekání klientů, tak jsem se pohybovala v prostorách uzpůsobených především pro čekání, kde jsem vždy dodržovala s respektem

---

¹⁰² NOVOTNÁ, Hedvika, ŠPAČEK, Ondřej a ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, Magdaléna. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2019.

¹⁰³ Tamtéž, s. 386.

¹⁰⁴ NOVOTNÁ, Hedvika, ŠPAČEK, Ondřej a ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, Magdaléna. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2019.

odstup od klientů. Nenarušovala jsem jejich osobní prostor u přepážek či u informačního okénka apod. Moji identitu neprolomili ani pracovníci, kteří o mém úkolu věděli – respektovali ho.

Přítomné na pobočce úřadu chápu jako aktéry, kteří jsou situováni do role klienta, která definuje jejich status cizince. Během mého výzkumu jsem se pohybovala v prostoru pro veřejnost, přičemž jsem během toho pozorovala aktéry ve vymezeném terénu, ale nešlo o získávání citlivých informací od klientů – klienti zde nebyli rozpoznáváni ani podle typu pobytu v ČR ani podle občanství, ani přesně podle věku, dokumentů a jiných citlivých údajů. Aktéry jsem neinformovala a nevyžadovala jsem jejich svolení, jelikož jsem to vnímala jako výzkum prostoru na veřejně dostupném místě. Vedení výzkumu ve veřejném prostoru úřadu ne nutně představuje vstup do soukromých zón klientů. Po celou dobu výzkumu jsem ke všem prostorám úřadu přistupovala s citem a respektem vůči klientům i pracovníkům úřadu tak, abych jakkoli nenarušila výkon úřadu.

3.3.1. Anonymizace

Anonymizace místa, jeho pracovníků a klientů byla na prvním místě. K anonymizaci přispívá i fakt, že v současné době se místo tohoto Úřadu změnilo a spolu s ním i pracovníci. V současné době úřad již nepůsobí v prostorách, ve kterých působil v době výzkumu. Anonymizaci místa jsem ošetřila vhodnými zkratkami, tj. Úřad a Budova, které jsem využívala v celém textu.

Tento obezřetný přístup souvisel i s tím, že pro mě bylo velice důležité, abych zachovala v anonymitě svoji identitu. Cílem bylo, abych se vyvarovala dotazům od klientů úřadu a ukryla tak fakt, že jsem ve věci poučená. Pracovníci úřadu totiž sdílejí zkušenost, že v okamžiku, když klienti se dozvědí, že osoba je nějak s agendou úřadu obeznámena, většinou se dožadují informací souvisejících s jejich osobní agendou apod., a jelikož jsem svým výzkumem nechtěla jakkoli zasahovat do děje v prostoru, bylo by toto nežádoucí.

Zároveň jsem se ve vztahu k anonymitě cítila být zavázána k obezřetnému zacházení s informacemi, aby nemohlo dojít k jakémukoli zneužití, porušení souhlasů či prolomení anonymity.

3.4. Reflexivita

S úřadem, kde probíhal výzkum, jsem byla v kontaktu ještě před započatím výzkumu a zejména lidé, kteří se výzkumu zúčastnili, patřili ve své době k lidem, které jsem znala i v rámci jiných setkání.

Volba tématu bakalářské práce, stejně jako volba terénu, byly do jisté míry ovlivněny mou předchozí pracovní zkušeností, jelikož jsem já sama byla necelý rok pracovníkem Ministerstva vnitra České republiky (dále jen „MVČR“). Náplní pracovního dne v mém zaměstnání byla komunikace s desítkami cizinců. Mojí povinností bylo podávat jim pravdivé odpovědi na jejich dotazy, případně je správně nasměrovat na jinou instituci, kde by jim mohli být schopni poradit a odpovědět. Díky této denní komunikaci s klienty a potýkání se s různými druhy problémů, mám s touto problematikou osobní praxi a mnoho zkušeností. Mám v tomto směru vyvinutou empatii a porozumění, jelikož jsem se denně snažila vžít do situace nejednoho klienta a pokoušela se mu pomoci pokud možno co nejlépe. Zároveň jsem ale také byla dotazy cizinců směřována vidět určité nesnadné či problematické momenty při vyřizování jejich dokumentů.

Během celého výzkumu jsem se snažila zachovat svoji nestrannost, jelikož ta mohla být značně ovlivněna tím, že jsem necelý rok byla sama tedy pracovníkem MVČR a na celý výzkum mám samozřejmě vlastní úhel pohledu. Mnoho věcí pro mě bylo samozřejmých, a to z toho důvodu, že jsem s problematikou byla řádně seznámena. Bylo těžké dívat se na věc z úhlu pohledu člověka, který jde třeba na Úřad poprvé, kdy celý prostor a všechny informace jsou pro něj nové. V případě, že jsem ale chtěla objektivně posoudit způsobilost prostorů Úřadu pro klienty, musela jsem se kompletně oprostít od všech dosavadních znalostí a názorů. Stejně tak jsem se nutila vidět věci, které byly pro mne tak samozřejmé, že se stávaly neviditelnými. Toto se mohlo projevit třeba i u rozhovorů s informátory, kdy jsem se musela pečlivě soustředit na to, abych jim omylem jakýmkoli způsobem nenabízela své osobní názory, pokud se zrovna lišily od těch jejich. Stejná pečlivost byla zapotřebí i u transkripce samotných rozhovorů.

Během nezúčastněného pozorování zase bylo důležité, abych opravdu zůstala nezúčastněným pozorovatelem, jelikož když člověk z vpovzdálí přihlíží tomu, jak si třeba zrovna někdo neví rady, kudy se vydat na cestu, tak jsem měla chuť mu jít poradit, jelikož já to přeci jen všechno již znám.

3.5. Analýza dat

Během tvorby dat jsem kladla největší důraz na analýzu dat, jejíž cílem bylo data interpretovat. „Analýzu je pak možné chápat jako prostředek k dosažení interpretace, tedy jako nástroj, jehož pomocí se tohoto významu můžeme dobrat.“¹⁰⁵

Terénní poznámky zaznamenané formou heslovitých poznámek (jottingu) jsem nejprve pečlivě přepsala s cílem umožnit další čtení, vizualizaci a reflexi. Při této činnosti jsem se zaměřovala na identifikaci odpovědí na mé výzkumné otázky a snažila jsem se porozumět hloubce významu obsažených dat. Informace jsem systematicky zaznamenávala ve formě poznámek s cílem maximalizovat získané pochopení a minimalizovat možnost opomenutí důležitých aspektů.

V průběhu analýzy probíhala redukce dat, kde jsem se zaměřovala na selekci informací relevantních k výzkumnému problému. Rozdělila jsem získaná data do dvou skupin – první obsahující klíčová data úzce související s výzkumným problémem a druhou obsahující doplňující informace. Proces analýzy pak následně probíhal pomocí analytického přístupu segmentace.

Cílem celé kvalitativní analýzy bylo „nalézt odpovědi na výzkumné otázky, resp. vyřešit výzkumný problém“¹⁰⁶. Během analýzy jsem se snažila porozumět jednotlivým jevům – především lépe porozumět prostoru Úřadu jako celku, pohybu klientů v prostorách Úřadu apod.

---

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 419.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 425.

4. PROSTORY PRO KLIENTY ÚŘADU – z pohledu veřejně dostupných míst pro klienty

V České republice (dále jen „ČR“) je momentálně k dispozici 28 regionálních pracovišť Oddělení pobytu cizinců, která spadají pod Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra (dále jen „pracoviště“).¹⁰⁷ „*Odbor azylové a migrační politiky (OAMP) je útvarem Ministerstva vnitra a konkrétně se věnuje oblasti mezinárodní ochrany, vstupu a pobytu cizinců, koordinaci integrace cizinců, mezinárodní a evropské spolupráci v oblasti azylu a migrace, schengenské spolupráci, ochraně hranic a návratové politice. Odbor je mimo jiné také útvarem ministerstva pro řízení organizační složky státu Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra; předkládá návrhy na zřízení či změnu charakteru azylových zařízení nebo zařízení pro zajištění cizinců.*“¹⁰⁸

Logika rozmístění pracovišť je taková, aby v každém kraji ČR bylo k dispozici alespoň jedno pracoviště zabývající se pobytem cizinců. V některých krajích je pracovišť více, což se odvíjí od rozlohy daného kraje, a především od počtu pobývajících cizinců na jeho území.

Nejvíce pracovišť má hlavní město Praha, a to pět. Důvodem je právě rozloha a počet cizinců žijících v rámci obyvatelstva daného území. Každé z pražských pracovišť má jasně přiřazené městské části, jejichž obyvatelům – cizincům poskytují v rámci své agendy příslušné správní úkony. Výjimkou je ovšem jedno pracoviště, kde není odbavování cizinců determinováno na základě městských částí, ale určujícím faktorem je jejich účel pobytu na území ČR – toto pracoviště tedy vyřizuje dokumenty pouze pro cizince s pobytem na území ČR za účelem studia.¹⁰⁹

Výzkum této bakalářské práce probíhal v jednom z těchto 28 pracovišť, tedy v Úřadu, do jehož agendy patří příjem dokumentů spojených s pobytovou agendou cizinců žijících v daném regionu, a také poskytování dotyčným obecných informací s tím spojených. Podstatou agendy sledovaného Úřadu je umožnit klientům splnění povinností, jež souvisejí s legalitou jejich pobytu na území ČR, tj. evidence cizinců a kontrola jejich pobytu a pohybu. Agenda Úřadu je specifikována v kapitole 2.3. Legislativa v oblasti migrace v ČR.

---

¹⁰⁷ Pracoviště Ministerstva vnitra. In: *FRS Informační portál pro cizince* [online]. 2023 [cit. 2023-12-19]. Dostupné z: <https://frs.gov.cz/kontakty/#2>

¹⁰⁸ Vedení odboru azylové a migrační politiky. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2023 [cit. 2023-12-19]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/organizace-oamp.aspx>

¹⁰⁹ Tamtéž.

4.1. Budova úřadu a její okolí

Sledovaný Úřad je umístěn ve zrekonstruované a bezbariérové budově s kancelářskými a skladovými prostory (dále jen „Budova“), která se nachází v rámci nově se rodícího komplexu novostaveb v jednom z regionů ČR. Budova je situovaná v ústraní od městského centra, přičemž je skryta mezi dalšími stavbami mimo hlavní pozemní komunikaci (dále jen „hlavní silnice“).

4.1.1. Doprava k Budově

Budova je napojena na infrastrukturu města, což umožňuje pohodlný přístup z různých částí spádové oblasti Úřadu. Budova leží v podstatě na dopravním uzlu různých typů městské a příměstské dopravy. Dostupnost k Budově je zajištěna městskou hromadnou dopravou (dále jen „MHD“), přičemž nedaleko jsou i vlaková nádraží. Snadná dostupnost je zajištěna i pro klienty, kteří se rozhodnou jet na úřad automobilem.

V docházkové vzdálenosti od Budovy se nachází stanice metra a tramvajová a autobusová zastávka, přičemž pěší trasy od stanice a zastávek jsou bezbariérové. Na těchto pěších trasách vedoucích od zastávek MHD je absence směrovek s lokalizací Úřadu, což přináší určité komplikace v navigaci. Pro klienty preferující cestování automobilem je k dispozici bezplatné nehlídané parkoviště vedle Budovy. Celkově je tedy Budova propojena s městskými toky, což usnadňuje různým skupinám lidí pohodlný přístup k Úřadu.

4.1.2. Nemístnost okolí Budovy

Část města, kde stojí Budova, je zatím takřka odstříhnutá od rušného dění, které je jinak ve městě běžné. Návštěvník se tu setká víceméně pouze s dalšími návštěvníky Budovy, jejími zaměstnanci nebo s pracovníky na stavbě. A ačkoli se Budova nachází ve městě, její bezprostřední okolí je obklopeno probíhající stavbou, se kterou je návštěvník Budovy ihned po příchodu konfrontován, jelikož okolní prostředí Budovy je často zaneseno stavební sítí, pěší trasy jsou hůře průchodné kvůli kamenitému povrchu, přičemž cesty jsou vyšlapané, mnohdy sestávají pouze ze zpevněného hliněného povrchu s prašným povlakem. Tímto stavem okolí může být znevýhodněna i jinak samozřejmá bezbariérovost. Všude jsou samozřejmě veškeré probíhající stavby jasně ohraničeny a nestane se, že by člověk procházel vyloženě stavbou – bezpečnost je nejvyšší prioritou – ovšem to nemění nic na věci, že trasy jsou od průjezdů těžkých stavebních strojů poničené. Mnohdy je zde i vyšší úroveň hluku právě kvůli práci se stavebními stroji nebo také zhoršená kvalita vzduchu kvůli stavebnímu prachu.

Okolí Budovy je nejhorsí např. za deštivých dnů, kdy se jinak pevná hliněná cesta mění na změkklou a blátivou plochu s kalužemi. Návštěvníci, kteří musí absolvovat cestu k Budově v těchto znevýhodněných podmínkách, bývají naštvaní, jelikož se jim samozřejmě velice ušpiní boty, případně oděv. Všichni se snaží vyhledávat pokud možno ty nejlepší cestičky mezi kalužemi tak, aby jejich obuv postihla co nejmenší „blátivá úhona“.¹¹⁰

Kromě nemístné cesty je příchozí konfrontován také s faktem, že budova je pro příchozí z hlavní silnice neviditelná, resp. neznačená. Z hlavní silnice není správný směr cesty na úřad nikterak znázorněn. První směrovku lze spatřit až na samotné Budově úřadu. Cestu k úřadu tvoří sice pouze kratší, rovná ulice, vedoucí od hlavní silnice, ale Budova je v souvislosti s revitalizací oblasti ukryta mezi podstatně vyššími novostavbami. Snadno se tedy stane, že klient pokračuje dál po hlavní silnici a mine tak odbočku, která vede k Budově.

Pozorovala jsem hned několik situací, kdy se klienti Úřadu snažili najít tu správnou trasu vedoucí k Budově.¹¹¹ Znevýhodňujícím faktorem je zde ještě fakt, že jelikož se jedná o průmyslovou část města, klient se zde nesetká s velkým množstvím kolemjdoucích, kterých by se mohl zeptat na správnou cestu. Dle orientace v prostoru této lokality se dá tedy poměrně snadno rozpoznat, kdo je zde poprvé (dále jen „nováček“) a kdo naopak ne a jde již na jistotu. V případě, že nováček cestou zastihne nějakého dalšího kolemjdoucího, požádá ho, zdali by ho dotyčný nemohl nasměrovat na správnou trasu. Bohužel, pokud se jedná o náhodného kolemjdoucího, a ne třeba o dalšího návštěvníka Budovy či jejího zaměstnance, tak ten většinou s cestou příliš neporadí, jelikož Úřad je ukrytý bokem od hlavní silnice, a navíc zde nejsou žádné ukazatele, které by na existenci úřadu upozornily – jak již bylo uvedeno výše. Tím pádem tak o jeho existenci není mnoho lidí obeznámeno. V případě absence kolemjdoucích většina nováčků vytáhne svůj mobilní telefon, kde si nejspíše lokalitu Budovy vyhledají.

Parkoviště a veškeré související pozemní komunikace a chodníky pro chodce, které se v komplexu novostaveb nacházejí, procházejí rekonstrukcí, kdy se postupně z prašných a kamenitých ploch stávají asfaltové pozemní komunikace a parkovací plochy s vyznačenými silničními pruhy pro vozidla a vyvýšené chodníky červené barvy pro chodce. Z hlediska revitalizace celého prostoru se postupně z průmyslové oblasti stává oblast rezidenční, s čímž souvisí dosazování vegetace na vhodná místa, odstranění stavební sutě, již je spojena

---

¹¹⁰ Terénní poznámky, leden 2022-únor 2022.

¹¹¹ Tamtéž.

s rekonstrukcemi, pohybem stavebních strojů a výstavbou rezidenčních domů, a především je revitalizace oblasti spojena s novou občanskou vybaveností, tj. výstavba dětských hřišť, zřízení obchodů, relaxačních zón apod.

4.1.3. Vyloučené místo

Ve sledovaném období ovšem Návštěvou Úřadu jeho klient věnoval čas výhradně na vyřízení dokumentů, jelikož na rozdíl od centra města, kde je vysoká občanská vybavenost, není v bezprostředním okolí Budovy nic dalšího, s čím by klient mohl cestu a návštěvu Úřadu spojit. Samozřejmě v Budově jsou i další instituce, ale vesměs se jedná o soukromé firmy, které zde mají kanceláře. Nejbližší restaurace či obchody jsou vzdáleny od Budovy několik minut chůze směrem k hlavní silnici. S touto izolovaností se nutně potýkají i zaměstnanci, nicméně, jejich čas zde je placen jejich zaměstnavateli.

4.1.4. Materialita Budovy – budova jako každá jiná

Budova má tvar kvádrů s plochou střechou a dominantním výběžkem oranžové barvy u hlavního vstupu do Budovy. Zbylá část Budovy má šedou barvu. Budova má celkem tři nadzemní patra a jedno podzemní. Budova je větší a přehledná, jelikož nemá žádná zapeklitá zákoutí. Člověk ji snadno obejde kolem dokola a jde hned na první pohled poznat, který vchod je ten hlavní. Potvrzujícím rysem, že se jedná o správnou Budovu, ve které úřad sídlí, je informační cedule připevněná na zdi Budovy, na které je uvedeno s příslušnou šipkou ukazující směrem ke vchodu, že zde sídlí daný úřad. Vchod je stejně jako celá Budova bezbariérový, tudíž je snadno dostupný pro všechny návštěvníky.

Budova je členěna na různé oddělené kancelářské a skladové prostory, kdy Úřad zaujímá jen pouze menší část z nich. Budova tedy nebyla postavena cíleně pro účely agendy Úřadu, ale Úřad získal tyto prostory později v důsledku rozšiřující se agendy, která kopíruje zvyšující se počet cizinců žijících v daném regionu. Budova tedy svými prostory splňuje náležitosti pro vedení Úřadu, jelikož z většinové části je kompletně upravena na kancelářské prostory.

4.1.5. Shrnutí

Budova Úřadu není primárně vystavěna za účelem agendy úřadu. Není státní, vlastní ji soukromý subjekt. Byla pronajata z důvodu zvyšujícího se počtu cizinců, kteří v regionu žijí a prostory byly upraveny danému účelu. Nachází se mimo centrum lokality, kdy v době výzkumu zůstávala spíše neviděna obyvateli města. Přestože byla napojena na dopravní

infrastrukturu města, zůstávala spíše skryta, stranou hlavní komunikace. Situování v rozvojovém území podporovalo nemístnost polohy budovy. Prostorové vyloučení s sebou nese nárok na čas, který zde klienti stráví vyřizování svých záležitostí. Zatím co zaměstnanci zde svůj čas mají zaplacen, klienti si naopak na vyřízení dokumentů musí čas vyblokovat z jiných činností. Cesta sem je tedy vázána pouze na vyřízení si úřední záležitosti. Tedy z hlediska času, nemají možnost si cestou či během čekání cokoli jiného vyřídit. Když jsou zde, jejich čas je plně věnován agendě úřadu.

4.2. Režimy v Budově pro klienty Úřadu

Úřad je určen pro vyřízení dokumentů, pro komunikaci mezi klienty a pracovníky Úřadu, v rámci níž dochází ke kontrole předložených písemností a podpoře při vyplnění formulářů na přepážce a pro čekání na výše uvedené úřední procedury, než se klient dostane na řadu k pracovníkovi Úřadu. Vše se odehrává za kontroly a navigace čekání, kdy celá věc je organizována tím, že klienti čekají na to, než klíčová aktivita – vyřízení dokumentů na přepážce – nastane. Klienti jsou Úřadem kontrolováni a disciplinováni, aby práce na přepážkách nebyla přehlcena, pobyt a pohyb klientů byl „vyhovující“. To se děje na několika úrovních: regulací pohybu po budově a nastavením úředních hodin, vymístěním části úkonů mimo Budovu, a to ať do virtuálního prostoru, tak do venkovních prostor, regulací časů odbavení na přepážkách (objednání se k úkonu).

4.2.1. Kontrola pohybu v prostoru a disciplinace klientů

Zatímco přístup k samotné budově je obtížný, nepřehledný a ne-viditelný, organizace vlastních prostor Úřadu naopak podléhá řádu. Ten podporuje nejen architektura stavby (zdi a příčky místností, podlaží), ale i časové režimy a opatření v regulaci pohybu. Prostory Úřadu jsou rozděleny do prvních dvou nadzemních pater Budovy. Vyřizování agendy je umístěno do vnitřních i venkovních prostor. V prvním nadzemním podlaží (dále jen „přízemí“) je zvenku umístěno informační okénko, vevnitř je čekárna. Ve druhém nadzemním podlaží (dále jen „první patro“) je místnost s přepážkami. Přízemí a první patro jsou propojeny schodištěm, které vede ze společných prostor Budovy.

Pohyb a pobyt v budově je možný v době úředních hodin, které jsou každý pracovní den od 8:00 hodin. Nicméně zavírací doba se mění. V pondělí a ve středu je otevřeno do 17:00 hodin, v úterý a ve čtvrtek do 15:00 hodin a v pátek jsou úřední hodiny zkráceny do 12:00 a navíc jsou vyhrazeny pouze pro objednané klienty. Tento režim více méně odpovídá zavedeným praxím na státních úřadech v ČR.

Očekávaný pohyb po budově je takový, že první kroky všech návštěvníků úřadu vedou do přízemí, kde si musí klient vyzvednout pořadový lístek¹¹² ve vyvolávacím automatu v čekárně (více o situovanosti čekárny viz oddíl 4.2.3.1.2. Čekárna úřadu). Tento postup je stejný pro všechny klienty, nehledě na to, zdali na Úřad přichází s již předem rezervovaným termínem nebo zdali přišli bez předchozí rezervace.

Jakmile klient drží v ruce lístek s pořadovým číslem, vyčkává v čekárně, dokud se na elektronické vyvolávací tabuli neobjeví jeho pořadové číslo z lístku společně s číslem konkrétní přepážky v prvním patře, na kterou se následně může vydat (více o místnosti s přepážkami viz oddíl 4.2.4.1. Místnost s přepážkami). Pohyb a čekání jsou řízeny či navigovány prostory a zařízeními v místě Úřadu.

4.2.2. Navigace čekání

Přestože nebo protože cílem Úřadu je, aby se prostory Budovy nezahtily, vznikají časy a prostory čekání, v nichž se klient ocitá.

V rámci úřadu se můžeme setkat se dvěma trajektoriemi čekání, a to 1) trajektorie čekání objednaných klientů, kteří se na Úřad předem objednali na konkrétní termín a 2) trajektorie čekání neobjednaných klientů, kteří na úřad přijdou bez předem objednaného termínu. Čas a pohyb při čekání klientů se pak odvíjí od toho, zdali se předem objednali či nikoli.

4.2.2.1. Praktiky registrace k úřednímu úkonu

Registraci k úřednímu úkonu (dále jen „registrace“) lze uničit předchozí rezervací termínu, a to na třech místech: online skrze FRS Informační portál pro cizince, telefonicky skrze informační linku Klientského centra pro poskytování informací cizincům nebo osobně přímo v místě Úřadu. Další variantou registrace je dostavit se osobně na Úřad, vyzvednout si pořadový lístek (a to ať na informačním okénku nebo ve vyvolávacím automatu, vše viz níže) a vyčkat, dokud Úřad nebude mít volnou kapacitu i na klienta bez předchozí rezervace – tuto variantu využívají klienti, kteří si potřebují rychle vyřídit nějaké dokumenty, ale již pro ně není takto narychlo k dispozici žádný termín.

---

¹¹² Klient si může pořadový lístek vyzvednout i na informačním okénku (více o informačním okénku a vyzvednutí pořadového lístku viz níže oddíl 4.2.2.1.3. Osobní objednání na informačním okénku, vyzvednutí pořadového lístku), ale to není běžným postupem.

Při rezervaci termínu předem může klient vybírat z časů v rámci otevírací doby Úřadu. Výjimkou je obědová pauza od 12:00 do 12:30 hodin¹¹³, ve které není možné termín objednat. Konkrétní časy mu budou nabídnuty dle aktuální volné kapacity Úřadu v daný den, přičemž časová délka rezervace, po kterou bude přepážka „vyblokována“ pouze pro konkrétního klienta, se odvíjí od časové náročnosti agendy, kterou klient již při vytvoření rezervace avizuje předem – aby Úřad měl na klienta rezervován dostatečný časový rozptyl.

Klienti přicházející bez předchozí rezervace termínu mohou přijít kdykoli během otevírací doby Úřadu, nicméně kapacita Úřadu pro klienty bez předchozí rezervace termínu je omezena. Kapacita Úřadu závisí na délce pracovní doby Úřadu v daný den (pracovní doba se v různé dny liší – viz oddíl 4.2.1. Kontrola pohybu v prostoru a disciplinace klientů). Vyvolávací automat (viz níže) vydá poslední lístek hodinu před koncem pracovní doby Úřadu.

Vyvolávací automat funguje v jednotlivých intuitivních krocích. Nejprve je třeba zvolit jazyk, ve kterém bude práce s vyvolávacím automatem probíhat. Dále klient zvolí, zdali se na Úřad předem objednal na konkrétní termín – tedy volba „klienti s objednááním“ – nebo zdali se na Úřad předem neobjednával – tedy volba „klienti bez objednáání“.

Pokud klient zvolil možnost „klienti bez objednáání“, vyvolávací automat ho vyzve k tomu, aby zadal poslední čtyři číslice z jeho osobního dokladu (může se jednat např. o cestovní doklad nebo o kartu k pobytovému oprávnění na území ČR). Pokud zadání čísla proběhlo úspěšně, vyvolávací systém mu vytiskne lístek s pořadovým číslem.

Pokud klient zvolil variantu „klienti s objednááním“, automat se ho dotáže, jak se na Úřad objednal. Možnosti jsou dvě, a to 1) online přes internet skrze FRS informační portál pro cizince¹¹⁴ nebo 2) telefonicky prostřednictvím Klientského centra pro poskytování informací cizincům¹¹⁵ (potažmo jakkoli jinak – rezervace vytvořená pracovníkem Úřadu po předchozí dohodě apod.). V případě varianty 1) musí zadat čtyřmístný kód, který obdržel v potvrzení online rezervace termínu, na základě kterého mu vyjede lístek s pořadovým číslem. Varianta 2) skýtá další dva kroky, a to výběr agendy, kvůli které se na Úřad objednal a následně výběr svého jména ze seznamu objednaných klientů na dané časy.

---

¹¹³ Prostory Úřadu uzpůsobené pro čekání klientů jsou i v tento čas otevřeny a klienti zde mohou v případě potřeby čekat i nadále.

¹¹⁴ Více o FRS Informačním portálu pro cizince viz oddíl 4.2.2.1.1. FRS Informační portál pro cizince.

¹¹⁵ Více o Klientském centru pro poskytování informací cizincům viz oddíl 4.2.2.1.2. Klientské centrum pro poskytování informací cizincům.

Pro objednané klienty je možné si vyzvednout pořadový lístek nejdříve 15 minut před začátkem jejich objednaného termínu, a naopak zase nejpozději 5 minut po začátku doby sjednaného termínu. Poté jejich termín propadá.

Jakmile klient drží v ruce lístek s pořadovým číslem, vyčkává v čekárně, dokud se na elektronické vyvolávací tabuli neobjeví jeho pořadové číslo z lístku společně s číslem konkrétní přepážky v prvním patře, na kterou se následně může vydat (více o místnosti s přepážkami viz oddíl 4.2.4.1. Místnost s přepážkami). Pohyb a čekání jsou řízeny či navigovány prostory a zařízeními v místě Úřadu.

4.2.2.1.1. FRS Informační portál pro cizince

Nejrychlejší variantou, jak si zarezervovat konkrétní termín na úřad pro vyřízení dokumentů, je skrze FRS Informační portál pro cizince (dále jen „Portál“). Nejprve si ale klient musí na Portálu vytvořit svůj uživatelský účet, čímž získá přístupové údaje, na základě kterých se bude moci do rezervačního systému přihlásit. V rámci svého uživatelského účtu může klient své rezervace upravovat i po vytvoření.¹¹⁶

Velkou výhodou je zde nezávislost na činnosti pracovníků úřadu a klient si tak může odkudkoli a kdykoli během dne vytvořit termín, který mu bude vyhovovat. Na Portálu jsou k dispozici i veškeré návody, jak si účet založit, a poté jak si správně vybírat termíny apod.¹¹⁷

4.2.2.1.2. Klientské centrum pro poskytování informací cizincům

Další variantou je obrátit se telefonicky na informační linku Klientského centra pro poskytování informací cizincům (dále jen „Klientské centrum“), která je dostupná na telefonním čísle +420 974 801 801. Hovory na této lince probíhají v českém a anglickém jazyce s několika kvalifikovanými pracovníky MVČR a jsou zpoplatněny dle základních sazeb tarifů daného operátora klienta.¹¹⁸

Tato varianta je z hlediska času náročnější, jelikož se zde vše odvíjí od vytížení Klientského centra. Klient může přijít na řadu ihned po vytočení telefonního čísla, ale také může čekat ve frontě i déle než 10 minut, než na něj dojde řada. Samozřejmě Klientské centrum má snahu o rovnoměrné rozprostření volajících klientů v čase, a tak je pro tyto účely na

---

¹¹⁶ Rezervace. *FRS Informační portál pro cizince* [online]. 2023 [cit. 2023-12-22]. Dostupné z: <https://frs.gov.cz/cs/new-reservation>

¹¹⁷ Tamtéž.

¹¹⁸ Klientské centrum. In: *FRS Informační portál pro cizince* [online]. 2023 [cit. 2023-12-27]. Dostupné z: <https://frs.gov.cz/kontakty/#3>

Portálu u informací o Klientském centru zveřejněn graf vytíženosti Klientského centra, kde se klient dozví, ve které časy je Klientské centrum méně či více vytížené a kdy je lepší zavolat, aby nemusel čekat v řádu několika minut ve frontě, než na něj dojde řada.¹¹⁹

4.2.2.1.3. Osobní objednání na informačním okénku, vyzvednutí pořadového lístku

Zatímco výše dva uvedené způsoby se odehrávají v rámci vnitřních prostor Úřadu, tento je vymezen do venkovní části – tedy je takřka součástí okolí Budovy. Pracovník Úřadu obsluhující informační okénko poskytuje klientům obecné informace a zároveň může vydávat pořadové lístky pro neobjednané klienty nebo klienty objednat na konkrétní termín.

Jedná se o časově nejnáročnější variantu, jak získat objednání na konkrétní termín Úřadu, a to z důvodu, že klient musí osobně čekat ve frontě u jmenovaného informačního okénka, což bývá v řádu přibližně několika desítek minut. Nevýhodou tohoto způsobu objednání je nutnost dostavit se na Úřad osobně, což je již samo o sobě časově mnohem více náročné než právě třeba online rezervace či vytočení telefonního čísla Klientského centra.

Výhodou je zde to, že pracovník informačního okénka může poradit s případným vyplněním dokumentů nebo může poskytnout různé informace související s vyřízením dokumentů. Mnoho klientů dává přednost tomuto osobnímu jednání – vyčkávají zde za jasným účelem a není to pro ně ztráta času, jelikož se dostanou k požadovaným informacím.

Jakmile na klienta dojde řada na informačním okénku, tak ho pracovník úřadu může objednat na konkrétní termín. Samozřejmě pokud se jedná o naléhavé vyřízení dokumentů, tak místo objednání může pracovník Úřadu klientovi vydat pořadový lístek pro klienty bez předchozího objednání a pošle ho čekat do čekárny (více o čekárně viz oddíl 4.2.3.1.2. Čekárna úřadu), než se uvolní kapacita některé z přepážek.¹²⁰ Lístek s pořadovým číslem mu ale vydat nemusí, jelikož to není pravidlem a pošle ho pro lístek s pořadovým číslem do čekárny (jedná se o standardní postup).

Pracovník Úřadu obsluhující informační okénko poskytuje klientům obecné informace a zároveň může vydávat pořadové lístky pro neobjednané klienty nebo klienty objednat na konkrétní termín. Informační okénko se nachází napravo vedle hlavního vstupu do Budovy – přístup je k němu tedy z vnější části Budovy. Z hlediska pracovníka se jedná o místnost, ve které tedy stojí či sedí pracovník úřadu, který má k dispozici na svém pracovním místě

---

¹¹⁹ Tamtéž.

¹²⁰ Přepážky odbavují přednostně předem objednané klienty, kdy pouze v nepravidelných časových intervalech se snaží mezi předem objednanými klienty odbavit i ty neobjednané.

stolní počítač a všechny potřebné formuláře, související s pobytovou agendou. Pracovník může navíc, kromě poskytování obecných informací, vydat tedy neobjednaným klientům pořadový lístek¹²¹, klienty objednat na konkrétní termín k přepážce úřadu, nebo třeba poskytnout tištěnou verzi formulářů. Jedna stěna této místnosti pro pracovníky je tvořena dvěma okny, kdy jedno z oken je uzpůsobeno tak, že uprostřed je nainstalováno malé otevírací okénko, které je zvenku z většinové části překryté plexisklem – pouze ve spodní části je menší mezera, aby nebyla narušena komunikace mezi pracovníkem a klientem (opět je zde tedy vytvořena jakási bariéra mezi pracovníkem úřadu a klienty). Vedle malého okénka mimo jiné nechybí ani informační cedulka, že se jedná o informační okénko pro klienty úřadu, a dále je zde také uvedena otevírací doba. Otevírací doba informačního okénka je od pondělí do čtvrtka po dobu dvou hodin, a to od 8:00 do 10:00 hodin¹²².

Obě okna jsou hustě polepena informačními letáky souvisejícími s pobytovou agendou čitelnými zvenčí, tudíž během čekání je možné si přečíst různé druhy informací. Je velice pravděpodobné, že odpověď, kterou klient hledá, najde na informačním letáku ještě před tím, než se dostane na řadu k informačnímu okénku s pracovníkem.

Úřad uplatnil zajímavé řešení v podobě přesunu části své agendy do vnějšího prostoru, což se projevuje prostřednictvím informačního okénka. Tato strategie byla zřejmě navržena s cílem optimalizovat využití dostupného prostoru a zlepšit interakce s klienty. Zároveň lze pozorovat, že informační okénko umístěné venku ovlivňuje klienty i prostředím, zejména v případě, že musí čekat ve frontě podél vnější zdi Budovy.

Fronta k informačnímu okénku se stává prvním vizuálním dojmem pro návštěvníky Úřadu, přičemž čekání venku podléhá vlivům okolního prostředí, včetně počasí. Ochrana před nepříznivými vlivy, jako je déšť, je zajištěna pouze zhruba metr širokým přesahem střechy nad okny. Tato situace zanechává klienty bez možnosti se pohodlně posadit, což je důsledek prostorových omezení.

V rámci kontextu omezených prostorových kapacit lze interpretovat přesun části agendy do vnějšího prostoru jako reakci na snahu eliminovat přeplněnost vnitřních prostor a optimalizovat pohyb klientů. Strategie umístění informačního okénka vnějšku zřejmě

---

¹²¹ Pro účely vydání lístku s pořadovým číslem má pracovník k dispozici na informačním okénku malý vyvolávací automat – podobný tomu v čekárně -, který plní stejné funkce. Pracovník informačního okénka si na něm dokonce může ověřit zbývající dostupnou kapacitu apod.

¹²² Kontaktní místa pro podání žádostí v hlavním městě Praha. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2023 [cit. 2023-12-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kontaktni-mista-pro-podani-zadosti-v-hlavnim-meste-praha.aspx>

přispívá ke zvýšení efektivity a pohodlí při vyřizování záležitostí klienty. Tato prostorová optimalizace reflektuje snahu Úřadu o poskytování kvalitních služeb a minimalizaci negativních dopadů omezeného prostoru.

Celkově lze konstatovat, že Úřad svým strategickým rozhodnutím aktivně reaguje na výzvy prostorových limitů, přičemž vnější umístění informačního okénka představuje prostředek ke zvýšení dostupnosti a rychlosti obsluhy, s cílem minimalizovat potenciální projevy nespokojenosti klientů.

4.2.3. Čekání – prostor a zajištění potřeb

Získat pořadové číslo je podmínkou pro jednání na přepážce, ale mít číslo neznamená být okamžitě odbaven. Mít číslo je jeden z důvodů, proč vstoupit do Budovy, aby klient vyřídil potřebné dokumenty. Pořadové číslo tedy dává smysl pobytu a pohybu po Budově. Klienti s pořadovým číslem mají důvod vstoupit do Budovy a čekat na to, než přijdou na řadu. Druhým důvodem je získávání informací, kdy je čas investován nikoliv do vyřízení dokumentů, ale pro jeho/jejich přípravu. Pohyb a čekání se odehrává v prostorách Budovy, stejně jako mimo ni.

4.2.3.1. Vstupní prostory

Přítomní v Budově jsou při vstupu monitorováni nainstalovaným kamerovým systémem, který zde slouží pro účely kontroly dění ve společných prostorách. Toto bezpečnostní opatření se netýká pronajatých prostor jednotlivých institucí v Budově, jelikož za ty si odpovídá daná společnost či úřad a je to čistě na jejich rozhodnutí, zdali si zde nainstalují kamerový systém či nikoli. Prostory Úřadu nemají ve svých prostorách nainstalované kamerové systémy.

Vnitřní prostory Budovy jsou jednotně opatřeny stropními zářivkami s neutrálním tónem osvětlení. Ve společných prostorách nehraje žádný hudební podkres. Stěny jsou vymalovány bíle. Veškeré prostory jsou za letních dnů klimatizovány a během zimních dnů vytápěny.

Během čekání se klienti nesetkávají s žádným z pracovníků Úřadu, jelikož ti vykonávají svoji práci na přepážkách (více o místnosti s přepážkami viz oddíl 4.2.4.1. Místnost s přepážkami) nebo na informačním okénku (více o informačním okénku viz oddíl 4.2.2.1.3. Osobní objednání na informačním okénku, vyzvednutí pořadového lístku). Komunikace mezi klienty a pracovníky tedy během čekání žádná neprobíhá.

Ve vstupní hale s recepcí (viz níže) je hned u vchodu po levé straně na zdi umístěn návštěvní řád Budovy, coby systematický a organizační rámec, který stanovuje pravidla a postupy pro efektivní fungování Budovy. Zahrnuje specifikace týkající se bezpečnosti, správy prostor, vnitřního uspořádání, využití technických zařízení, a také dodržování předpisů a standardů v souladu s legislativou. Je navržen tak, aby zajišťoval optimální a bezproblémový provoz. Vedle návštěvního řádu je také umístěn rozpis společností, které v Budově sídlí.

Dveře k dalším prostorám ostatních institucí jsou opatřeny buď kódovým zámekem, čtečkou čipů, nebo jsou klíčem uzamčeny. Vedle dveří je vždy informační cedulka s tím, o jakou instituci se jedná, která v prostorách za dveřmi sídlí, anebo je zde napsána informace, o jaké prostory se jedná (např. úklidová místnost). Prostory Úřadu jsou v rámci Budovy označeny tak, že klienti v prostoru netápou – výhodou zde je takové umístění prostor Úřadu v rámci Budovy, že vše je umístěno v bezprostřední blízkosti hlavního vchodu Budovy.

Budova disponuje opatřením, které zajišťuje, že se klienti úřadu nemohou dostat jinam než na pro ně určená místa. Což je i pro klienty výhodou, jelikož se nemohou nikde ztratit v množství různých chodeb Budovy, jelikož je členěna na několik jednotlivých firem. Výtahy fungují tak, že bez čipu se klient nedostane do jiného než prvního patra (nebo případně pak samozřejmě zpět do přízemí), kde se nachází veškeré přepážky úřadu (více o místnosti s přepážkami viz 4.2.4.1. Místnost s přepážkami). Místnost s hlavním schodištěm je zabezpečena tak, že jsou odemčeny pouze dveře vedoucí do přízemí a prvního patra, zbytek dveří je uzamčen a příslušnými klíči disponují pouze ti, kteří mají za danými dveřmi své kancelářské či skladové prostory.

Pouze ve výjimečných případech se stává, že klient mine označené dveře oznamující lokalitu přepážek Úřadu v prvním patře a pokračuje dál do druhého patra. Tam zkusí vzít za dveře, které jsou ovšem zavřené, a tak se vrátí o patro níže, kde si napodruhé již všimne směrovky Úřadu a vejde správně dveřmi do prvního patra¹²³.

4.2.3.2. Směrovky

Na rozdíl od cesty na úřad, kde klient tedy najde první směrovku až na samotné Budově, je uvnitř k dispozici zřetelný systém ukazatelů. Ukazatele jsou psány v českém jazyce, ale vesměs na nich převládají spíše nákresy, šipky, různé druhy piktogramů souvisejících

---

¹²³ Terénní poznámky, leden 2022.

s prostorem nebo případně čísla. Jsou zkrátka vyobrazeny spíše názorně tak, aby zde nehrála velkou roli jazyková bariéra a každý se dostal ke správné přepážce. Ukazují klientům správný směr k prostorám Úřadu v rámci Budovy a ustanovují tak pohyb klientů v těchto prostorách.

Ukazatele jsou umístěny na všech důležitých záchytných bodech tak, aby provázely celou klientovu cestu v prostorách Úřadu – na chodbách, v prostorách uzpůsobených k čekání, na schodišti, u dveří označujících místnosti Úřadu apod.

4.2.3.3. Vstupní hala

Hlavní vstup do Budovy¹²⁴ tvoří dvojité prosklené dveře, mezi kterými je malá vstupní chodba, ve které jsou na podlaze umístěny rohože na případné očištění obuvi za nepříznivého počasí, a na pravé straně je postavena vysoká živá rostlina v květináči. Na prvních dveřích je umístěna informační cedulka s otevírací dobou úřadu.

U vstupu jsou zřízeny turnikety, které jsou ale za běžného provozu vždy plně otevřeny a nijak nebrání návštěvníkům v průchodu. Přestože je průchod umožněn, přítomnost turniketů vytváří určitou regulaci, která není zaměřena na omezení vstupu, ale spíše na usměrnění pohybu. Toto lze interpretovat v kontextu uzamčených dveří Budovy jako opatření sloužící k organizaci a řízení toku osob. Úřad tímto deklaruje otevřený přístup, přičemž neuplatňuje jeden z klasických kontrolních mechanismů.

4.2.3.4. Recepce

Právě mohutný dřevěný pult centrální recepce nalezneme po pravé ruce podél zdi hned jako první v chodbě za vstupními dveřmi. Recepční není pracovníkem úřadu, jelikož jak již bylo řečeno, jedná se o centrální recepci celé Budovy, tudíž neposkytuje žádné informace z oblasti azylové a migrační politiky, nýbrž nanejvýš informace, kde se jednotlivé instituce v Budově nacházejí. Klienty může tedy maximálně nasměrovat na správnou cestu, pokud si náhodou neví rady, kudy se vydat. Toto bývá často klienty úřadu nepochopeno a domáhají se zde informací souvisejících s vyřízením jejich dokumentů.

Klienti všechny prostory Budovy vnímá primárně jako prostory Úřadu a recepčního tedy žádají o podporu. Tento jev je běžný, jelikož klienti vstoupí do Budovy a recepční je zde jako taková první osoba k dispozici, kterou spatří. Recepční většinou již předem záporně

---

¹²⁴ Budova má více vchodů ze všech stran, přičemž klienti úřadu mohou využít pouze hlavní vchod. Zbylé vchody vedou do jiných institucí sídlících taktéž v Budově, přičemž jsou uzamčeny.

vrčí hlavou, když se k němu klienti přibližují, jelikož na základě různých dokumentů v rukách klientů, které postupně zvedají v gestu, aby je recepčnímu ukázali, již tuší, že se jedná o klienty Úřadu. V ten moment se klienti zastaví v polovině věty se svým požadavkem, mezitím co jim recepční vysvětlí, ať pokračují dále směrem do čekárny, což je prvním krokem na cestě k úspěšnému vyřízení dokumentů. Následně recepční také poukáže na ukazatele související s Úřadem.¹²⁵

4.2.3.5. Toalety

V případě, že se klient vydá ze vstupní haly do chodby vedoucí vpravo, nalezne zde toalety, které jsou oddělené na pánské, dámské a osoby se sníženou schopností pohybu a orientace. Dále je zde ještě několik dalších uzamčených dveří, kdy se jedná o další kancelářské a skladové prostory, které nijak nesouvisejí s prostory samotného úřadu.

4.2.3.1. Zmařený čas a jeho trávení

V úvodu nás provází koncept čekání, který se odvíjí do dvou klíčových rovin. První rovinu tvoří čekání jako časová investice, jež vyžaduje od jedince toto čekání „přežít“. V této perspektivě se čekání jeví jako zmařený čas, monotónní a nudný, ale je však nezbytným krokem. Tento aspekt zdůrazňuje pasivní povahu čekání, kde subjekt není aktivně zapojen a musí snášet zdánlivou nečinnost.

Úřad systematicky optimalizuje podmínky pro čekání klientů ve svých prostorách, s cílem vytvořit příznivé prostředí především pro trávení času v jeho prostorách a pro poskytování služeb a maximalizaci efektivity interakcí mezi klienty a úředníky.

4.2.3.1.1. Automaty s občerstvením, výtahy a schodiště

Pokud se klient vydá ze vstupní haly do chodby vedoucí doleva, dojde klient k samoobslužným automatům s občerstvením, které nabízí prodej občerstvení za hotovost v českých korunách či bezkontaktně i platební kartou. První z automatů nabízí horké nápoje, jako je káva, horká čokoláda nebo čaj. Druhý automat nabízí nealkoholické nápoje, tj. ochucené limonády v PET láhvích či plechovkách, minerální vody, nápoje pro děti apod., a především drobné občerstvení, jako jsou například obložené bagety, různé druhy sladkých i slaných tyčinek a sušenek.

---

¹²⁵ Terénní poznámky, únor 2022

Dále je zde přístup ke dvěma výtahům a hlavnímu schodišti. Přístup do jednotlivých pater Budovy zajišťují právě tyto dva výtahy a několik schodišť, přičemž klienti úřadu využívají pouze již zmíněné hlavní schodiště, které se tedy nachází ve středu Budovy, tj. přímo u hlavního vstupu do Budovy. Schodiště je umístěno zvlášť do uzavřeného prostoru, přičemž do každého z jednotlivých pater Budovy vedou dveře (jak již bylo řečeno výše, pro klienty Úřadu jsou volně dostupné pouze dveře vedoucí do prostor Úřadu). Schodiště je široké a dobře prosvětlené, jelikož celá jedna zeď je prosklená s okny ven směřujícími před hlavní vchod Budovy.

4.2.3.1.2. Čekárna úřadu

Ještě ale než se návštěvník vydá od recepcce doleva ke schodišti a výtahům nebo případně k toaletám a pracovišti charity napravo, má přímo před sebou velké dveře, vedle kterých je napravo na zdi umístěna informační cedulka, na které stojí napsáno „Čekárna“. Za těmito dveřmi se tedy nachází jedna z nejdůležitějších místností úřadu, a to čekárna, kde mohou všichni klienti úřadu vyčkat, než se objeví jejich pořadové číslo na vyvolávací tabuli. Čekárna má v otevírací době úřadu vždy dveře otevřené, tudíž jsou na první pohled vidět prostory uzpůsobené k čekání. Čekárna je jediným místem na úřadu, které je uzpůsobeno pro čekání klientů, tudíž všichni klienti jsou tedy nejprve směřováni sem, aby byla veškerá koncentrace klientů na jednom místě.

Čekárnu využívají převážně klienti bez objednání, kteří musejí čekat, dokud se na ně nedostane řada. Předem objednaní klienti zde tráví spíše jednotky minut a někdy ani to ne. Klient většinou přijde do čekárny a hned zamíří co nejrychleji k vyvolávacímu automatu, aby si co nejdříve vytiskl lístek s pořadovým číslem – a čekal tak co nejkratší dobu. V případě, že mají předem rezervovaný termín, se ani neposadí, jelikož během chvilky již odcházejí k přepážkám – takto se dá identifikovat klient s předem objednaným termínem. Naopak zase klienti, kteří přišli bez předem objednaného termínu se po vytištění svého lístku s pořadovým číslem rozhlédnou po čekárně, aby viděli, kolik dalších klientů tu čeká a na základě toho vyhodnotí, zdali to bude čekání na delší nebo kratší dobu. V případě, že to vypadá „na dlouho“ se jdou většinou posadit na jednu z židlí.¹²⁶

Při vstupu do čekárny je k dispozici u zdi po levé straně kovový stojan s dezinfekčním gelem určeným pro dezinfekci rukou. Následující kroky vedou k automatickému vyvolávacímu systému (dále jen „automat“), který stojí u zdi s okny naproti vchodu do místnosti.

---

¹²⁶ Teréní poznámky, leden 2022.

Automat slouží k vytištění lístků s pořadovým číslem pro předem objednané klienty. Dle pokynů úřadu by klient měl setrvat v čekárně až do okamžiku, kdy je jeho pořadové číslo vyvoláno na elektronické vyvolávací tabuli (dále jen „tabule“).

Okna jsou v místnosti podél celé jedné délky zdi. Nade všemi okny jsou zvenku Budovy připevněna stínidla, a tak na návštěvníky v jejích prostorách v létě případně nesvítí zprudka slunce, a zároveň tak ani nesvítí přímo do monitorů či elektrických obrazovek umístěných v místnostech – je tím alespoň z části podchycena kvalita obrazu i za slunečných dní.

Tabule je umístěna na zdi nalevo od vchodu do čekárny. Kromě vyvolávacího systému k jednotlivým přepážkám lze na tabuli spatřit aktuální čas, datum či aktuality z Ministerstva vnitra České republiky.

Velkou část prostoru v čekárně zaujímá posezení, které je tvořeno židlemi pevně spojenými vždy po třech do jednoho celku (dále jen „celky“). Celky mají tedy tři modrá plastová sedadla s opěradly a černou kovovou konstrukcí. Tyto celky jsou narovnány do čtyř řad umístěných volně v prostoru přímo naproti tabuli tak, aby všichni čekající snadno viděli na tabuli s vyvolávacím systémem. V jedné řadě jsou narovnány celkem 3 celky, tj. celkem 9 míst k sezení, vždy s dostatečnou vzdáleností mezi každým z nich.

Nejoblíbenější místa k sezení jsou ta, která jsou nejbliže ke zdem v místnosti. Naopak nejméně využívaná jsou místa umístěná více v prostoru. Mnoho klientů však možnost sezení ani nevyužije, ale raději stojí podél zdi napravo od vchodu do čekárny, kde je na to dostatek prostoru.¹²⁷ Jedná se o různé formy aktivizace a strategií odmítnutí tradičního pasivního čekání. Klienti demonstrují snahu minimalizovat negativní dopady dlouhého čekání a mohou projevovat nespokojenost s jeho délkou. Snaží se zdánlivě „urychlit“ čekání tím, že se ani neposadí a čekají ve stoje – myšlenka, že půjdou na řadu hned.

Nalevo od hlavního posezení se u zdi nachází dřevěný psací stůl se dvěma černými polstrovanými židlemi. S těmito dvěma židlemi je v čekárně k dispozici celkem 29 míst k sezení. Na zdi nad psacím stolem jsou umístěny informační letáky, které ukazují, jak správně dokumenty vyplňovat. K horní desce stolu je přilepený držák, ke kterému je dlouhou plastovou pružinou připevněno propisovací pero, které lze využít k vyplňování v případě, že klient nemá k dispozici vlastní psací potřeby.

---

¹²⁷ Terénní poznámky, leden 2022.

Jelikož jsou v čekárně k dispozici na vyplnění různé dokumenty, Úřad předpokládá, že někteří klienti budou vyplňovat dokumenty na místě, k čemuž zde byl psací stůl pravděpodobně zřízen. K této aktivitě je právě psací stůl klienty často využíván.¹²⁸

Kapacita čekárny je vyšší, než by bylo každodenně potřeba, jelikož v průměru je zaplněna zhruba polovina čekárny, což je asi přibližně 15 lidí. Čekárna je připravena na případnou vyšší účast klientů, kteří se na úřad dostaví bez předchozího objednání.

Zaplněnost čekárny se odvíjí od denní doby a dne v týdnu, kdy v ranních hodinách je čekárna zaplněna klienty více než v odpoledních hodinách – důvodem je, že většina klientů bez předchozího objednání přichází na Úřadu v ranních hodinách, jelikož je větší pravděpodobnost, že na ně vyjde pořadový lístek (jak již bylo uvedeno výše, kapacita Úřadu je omezená). Nejméně lidí je v čekárně v pátek, kdy je Úřad otevřen pouze pro klienty s předem rezervovaným termínem a není otevřeno informační okénko.¹²⁹

V celé čekárně jsou na různých místech rozvěšeny informační letáky související s pobytovou agendou, a také třeba s tipy, co si klient může připravit předem, než na něj dojde řada na přepážce apod.

Klienti si prostory určené pro čekání privatizují. Snaží si je v rámci možností uzpůsobit různými aktivitami k obrazu svému tak, aby čekání pro ně bylo pokud možno co nejpříjemnější (viz níže). Mnohdy dojde k navázání nových kontaktů mezi klienty. Všimla jsem si obzvlášť u klientů, kteří kouří, že se mnohdy domluví s jiným klientem v čekárně, aby za něj hlídal tabuli, zdali se na ní neobjeví jeho pořadové číslo, mezitím co si dotyčný odeběhne ven před Budovu zakouřit. Čekání se odehrává tedy i venku mimo Budovu. Tabule s vyvolávacím systémem a pořadové lístky jsou asi nejčastějším důvodem, proč klienti mezi sebou zapředou konverzaci – důvodem může být již výše uvedené kouření, dále odchod na toaletu nebo také zakoupení občerstvení v automatu.¹³⁰

Klienti si také často krátí čas čekání různými aktivitami. Nejčastější aktivitou je čas strávený na mobilním zařízení, a to ať už posloucháním písniček, koukáním na filmy nebo seriály, komunikací s ostatními skrze sociální sítě, hraním her nebo dokonce i telefonováním s někým blízkým. Telefonování ale není tak běžné, jelikož to ruší ostatní čekající klienty, a navíc mohou všichni ostatní přítomní poslouchat rozhovor volajícího. Opět se zde děje

---

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ Terénní poznámky, leden-únor 2022.

¹³⁰ Terénní poznámky, únor 2022.

čekání mimo Budovu, vlastně se zdá že mimo Budovu jsme lidé vymístění jednak pravidly a jednak hledáním většího soukromí. V okolí Budovy si ale nelze vyřídit nic dalšího, jelikož v okolí nejsou žádné další služby, a navíc přijít na řadu je časově nepředvídatelné.¹³¹

Klienti si efektivně krátí čas čekání různými aktivitami. Ženy často vykazují tendenci věnovat se genderově determinované práci, což může zahrnovat činnosti jako je pletení či háčkování. Naopak muži si krátí čas telefonováním či hrou.¹³² Tato rozmanitost praktik může reflektovat genderové stereotypy a sociokulturní normy, které formují individuální preference a chování v čase čekání.

V případě, že klient vyrazil na úřad s kamarádem nebo s rodinou, bývá pro ně čekání jednodušší, jelikož si společně povídají nebo třeba hrají nějaké společenské hry – nejčastěji se jedná o karetní hry – u kterých to prostory umožňují, a především kterými nejsou rušeni ostatní klienti.¹³³

Největší problém nastává při čekání s dětmi, kdy se jejich zákonní zástupci snaží vymyslet jakékoli aktivity, které by je zabavily. Děti jsou i nejčastějšími klienty, kteří vyrušují ostatní. Většinou je ale zabaví pohádka nebo hra na mobilním zařízení. Často s nimi také jeden ze zákonných zástupců jde ven před Budovu nebo na procházku kolem Budovy, přičemž se čekání opět přenáší ven mimo Budovu. Mezi neobjednanými klienty se děti ale vyskytují málokdy, jelikož jejich zákonní zástupci se samozřejmě snaží zabránit dlouhému čekání na úřadu tím, že si na úřadu s dostatečným časovým předstihem zarezervují konkrétní termín.¹³⁴

4.2.3.2. Získávání informací

Druhou rovinu představuje vnímání čekání jako vyčkávání a získávání informací. V této rovině je čekání chápáno jako čas, během něhož má jedinec možnost aktivně získávat potřebné informace. To přidává pozitivní nádech, kde čekání slouží jako doba pro aktivní vyhledávání a sbírání relevantních dat.

4.2.3.2.1. Arcidiecézní charita Praha

Ovšem výjimkou jsou první dveře napravo za recepcí, ve kterých sídlí jedno z terénních pracovišť Arcidiecézní charity Praha (dále jen „charita“). Občané třetích zemí (tj.

---

¹³¹ Terénní poznámky, leden 2022.

¹³² Tamtéž.

¹³³ Tamtéž.

¹³⁴ Tamtéž.

občané pocházející ze zemí, které jsou mimo Evropskou unii), kteří pobývají legálně na území ČR a nejsou žadateli ani poživateli dočasné ochrany¹³⁵ mají možnost navštívit tuto charitu. Zde budou návštěvníkovi bezplatně k dispozici kvalifikovaní pracovníci, mezi kterými jich je několik i z řad cizinců. Účelem zapojení cizinců mezi úředníky je „*odstranění bariéry nedůvěry mezi cizinci a úředníky*“¹³⁶.

Pracovníci charity jsou zde ochotni a kvalifikovaní poradit s čímkoli, co souvisí s pobytom cizinců na území ČR. V rámci terénních služeb jsou mimo jiné k dispozici tedy i na pracovišti OAMP na Kolbenově, kde jsou každý pracovní den dle následující pracovní doby:

pondělí a středa: 8:00-17:00 hodin,

úterý a čtvrtek: 8:00-15:00 hodin,

pátek: 8:00-13:00 hodin,

přičemž v čase od 8:00 hodin do 9:00 hodin je pomoc každý den vyhrazena pouze pro předem objednané klienty.¹³⁷

Při zohledňování vztahu mezi klientem a úřadem v kontextu časové dotace se nabízí koncept vyčkávání jako dobře vynaložené investice. Tato perspektiva nám umožňuje zkoumat interakci mezi klientem a úřadem v rámci časového aspektu, kde vyčkávání nejenže představuje pasivní stránku časové investice, ale také se stává aktivním prvkem v optimalizaci procesů a interakcí mezi oběma stranami.

Vyčkávání v tomto rámci může být vnímáno jako strategie, kde klient vkládá svůj čas do očekávání s vědomím, že tato časová investice může generovat pozitivní výsledky, jak v oblasti získávání informací, tak i v podobě lepšího přístupu ke službám Úřadu – v tomto případě především získání potřebné sociální podpory v rámci charity. Úřad zase může tuto dobu využít k optimalizaci svých procedur, zefektivnění komunikace a poskytnutí kvalitnějších služeb.

---

¹³⁵ Dočasná ochrana je krizový mechanismus Evropské Unie (dále jen „EU“), který se aktivuje za výjimečných okolností. „*Dne 24. února 2022 zahájilo Rusko vojenskou agresi vůči Ukrajině. Od té doby uprchly před válkou miliony lidí, kteří hledají útočiště v zemích EU a v Moldavské republice. EU dne 4. března 2022 aktivovala směrnici o dočasné ochraně. ... Dne 27. září 2023 dosáhli ministři politické dohody o prodloužení dočasné ochrany do 4. března 2025*“ (srov. Příliv uprchlíků z Ukrajiny. In: *Evropská rada a Rada Evropské unie* [online]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/refugee-inflow-from-ukraine/>. [cit. 2023-12-15]).

¹³⁶ Asistence a poradenství cizincům. In: *Arcidiecézní charita Praha* [online]. Dostupné z: <https://praha.charita.cz/sluzby/migrace/asistence-a-poradenstvi-cizincum/>. [cit. 2023-12-15].

¹³⁷ Tamtéž.

Vyčkávání v tomto kontextu funguje jako dynamický prvek, který může ovlivnit celkový výsledek interakce mezi klientem a úřadem. Zároveň je to i prostředek pro efektivní výměnu informací a posílení vztahu mezi oběma stranami.

4.2.4. Vyřízení dokumentů

Jakmile je klientovo číslo z pořadového lístku vyvolávacím systémem zobrazeno na tabuli, vydá se podle směrovek do prvního patra k přepážkám. Ať si zvolí cestu po schodišti nebo výtahem, v obou případech cesta vyústí na menší chodbě, kde jsou otevřeny pouze jedny dveře (zbylé dveře nejsou zpřístupněny), vedle kterých je na informační cedulce napsáno „*Přepážky + Biometrie*“. Nade dveřmi je pro jistotu umístěna ještě jedna tabule, kde jsou vyobrazena aktuálně vyvolávaná čísla s přiřazeným číslem přepážky.

4.2.4.1. Místnost s přepážkami

Samotná místnost s přepážkami je široká a je koncipována tak, že pro klienty je vymezena polovina místnosti, a to ta bližší ke vstupu. Druhá polovina je vymezena pouze pro pracovníky úřadu, přičemž tyto dvě části jsou od sebe oddělené vysokými dřevěnými přepážkami, které jsou spojeny v jeden celek sahající ode zdi ke zdi – zkrátka tak, aby byl veřejný prostor pro klienty pevně oddělen od zázemí pro pracovníky, tudíž přepážky nejsou průchozí. Přepážek je zde celkem 13.

Přepážka sestává ze dřevěného pultu a bočnic, které mají zajistit soukromí u jednotlivých přepážek. Bočnice jsou spojeny dřevěnou deskou, ve které je vyříznutý čtverec vyplněný plexisklem, přičemž mezi pultem a plexisklem je nechána zhruba dvaceticentimetrová mezera. Tato mezera slouží k předávání dokumentů mezi klientem a pracovníkem úřadu. Tímto je vytvořena jakási pomyslná bariéra mezi pracovníkem úřadu a klientem, skrze kterou mezi nimi probíhá veškerá komunikace; neustále se zde vytváří jakási hranice, kterou se zvýznamňuje fakt, že klient a pracovník úřadu mají odlišené role. Celková výška přepážky jsou přibližně dva metry, tudíž nesahají až do stropu. U každé přepážky jsou pro klienty k dispozici dvě židle s dřevěným sedadlem a opěradlem a kovovou konstrukcí. Na pultu přepážky je pro klienta k dispozici propisovací pero.

Ze strany pracovníků úřadu jsou bočnice přepážky delší, aby vytvořily pro pracovníka dostatečný pracovní prostor, a také aby se pracovníci od jednotlivých přepážek vzájemně nerušili. Pult přepážky se na straně pracovníka prodlužuje na pracovní stůl, na kterém má pracovník narovnané pořadače s formuláři, a dále především počítač s veškerým

souvisejícím příslušenstvím. Přepážka není ze zadní strany uzavřena, nýbrž ústí do společné části pro pracovníky, a tak sem proniká i přirozené denní světlo ode zdi s okny, kterou má pracovník na přepážce tedy za zády.

Přepážky jsou rozdělené na základě agendy, přičemž první tři zleva slouží ke snímání biometrických údajů, tudíž disponují speciálním vybavením k vyfocení obličeje klienta a ke sejmutí jeho otisků prstů. Zbýlých deset přepážek má základní potřebnou výbavu pro vyřízení veškeré ostatní administrativní agendy, jež je spojena s legálním pobytem a legalizací pobytu v ČR.

Klienti k přepážkám přistupují většinou s již několika dokumenty připravených v rukách společně s cestovním dokladem či kartou k pobytovému oprávnění. Jejich pohyb je dynamický a cílený, přičemž tak usilují o co nejrychlejší a efektivní interakci s pracovníkem na přepážce. Na jednu z židlí u přepážky si zpravidla odloží své osobní věci a dokumenty rovnou podávají pracovníkovi na přepážce. Někteří mluví tiše, jiní zase naopak hlasitě, aby je pracovník dobře slyšel. V případě, že k přepážce nepřistupuje klient sám, ale doprovází ho třeba právní zástupce, tak ten většinou organizuje celý proces a přebírá roli hlavního komunikátora s pracovníkem na přepážce. Hlavním aktérem je v této situaci tedy právní zástupce.¹³⁸

---

¹³⁸ Terénní poznámky, únor 2022.

5. ZÁVĚR

Úřad, ve kterém se výzkum odehrával, je zřízen a řízen v návaznosti na legislativu národního státu. Prostor Úřadu je uzpůsoben tak, aby zde cizinci na základě rámců vytvořenými národním státem mohli vyřídit své povinnosti týkajících se pobytového oprávnění na území ČR.

Národní stát tedy vytváří rámce pro vstup „neobčanů“ na jeho území, ale zároveň jsou cizinci následně blokováni od svého každodenního života. Děje se tak v případě Úřadu jak na úrovni prostorů, tak na úrovni času. Na úrovni prostoru je Úřad situován na periferii, do ne-míst. „Vyblokování“ času z každodenního života je pak aspekt časovosti. Pro vyřízení povinností na Úřadu je v některých případech vnímáno jako ztráta času, který cizinci mohli využít jinak (efektivněji) – např. prací, studiem, časem s rodinou nebo třeba koníčky. Je to jako prázdná mezera v jinak produktivně stráveném času dne a cizinci tento čas vnímají jako něco, co musí „přežít“ nebo vydržet.

V opačném případě se čas strávený na Úřadu dá vnímat jako čas orientovaný na budoucnost, kdy během čekání cizinec získává nové informace, přičemž s každou další novou informací je o krok blíže své „vysněné“ budoucnosti, kterou může být třeba povolení k trvalému pobytu na území.

Národní stát drží v rukou moc, kdy svými stanovenými rámci dokáže disciplinovat cizince a rozhodovat tak o jejich čase. Čas zde slouží tedy jako jistý nástroj moci k disciplinaci cizinců a vytváří tím rámce pro nerovnost. Pro cizince čas na Úřadu probíhá ve dvou trajektoriích, které se odvíjejí od jednotlivých praktik registrace k úředním úkonům, kdy v každé z trajektorií se cizinec potýká s jinou časovou dotací, kterou musí investovat do vyřízení dokumentů. Dá se tedy říci, že vyřízení jednoho a toho samého dokumentu může trvat dva rozdílné časy, kdy v jednom případě to může být v řádu minut, a ve druhém případě to může být i třeba v řádu hodin.

V prostorech Úřadu jsou uplatňovány různé druhy praktik, kterými si cizinci prostory privatizují tak, aby investovaná časová dotace byla co nejméně „ztraceným“ časem. Na závěr by se dalo říci, že cizinci, kteří se flexibilně přizpůsobují vytvořeným rámcům národního státu, mají cestu ke své budoucnosti „rychlejší“ než ti druzí.

POUŽITÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

Literatura

ANDERSSON, Ruben. *Time and the migrant other: European border controls and the temporal economics of illegality*. USA: American Anthropologist, 2014.

BARŠOVÁ, Andrea, BARŠA, Pavel. *Přistěhovalectví a liberální stát : Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2005, s. 7-11, 19-34.

BENDIXSEN, Synnøve, HYLLAND ERIKSEN, Thomas. Time and the Other: Waiting and Hope among Irregular Migrants. In: JANEJA, Manpreet K., BANDAK, Andreas. *Ethnographies Of Waiting – Doubt, Hope And Uncertainty*. London: Routledge, 2018, p. 87-108.

FOUCAULT, Michel. *Dohlížet a trestat*. Praha: Dauphin, 2000.

GASPARINI, Giovanni. On Waiting. In: *Time & Society* [online]. 1995 (vol. 4, No. 1), p. 29-45. DOI: <https://doi.org/10.1177/0961463X95004001002>

GELLNER, Ernest André. *Národy a nacionalismus*. Praha: Hříbal, 1993.

KOSTLÁN, David. Kritický pohled na bezpečnostní diskurs migrace. In: *Sociológia*. Bratislava: Sociologický ústav Slovenskej akadémie, 2014 (vol. 46, No. 4), s. 393-411.

NOVOTNÁ, Hedvika, ŠPAČEK, Ondřej a ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, Magdaléna. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2019.

VIJ, Ritu. The global subject of precarity. In: *GLOBALIZATIONS* [online]. 2019 (vol. 16, No. 4), p. 506-524 [cit. 2024-01-04]. DOI: <https://doi.org/10.1080/14747731.2019.1600287>

VOZYANOV, Andrey. Approaches to Waiting in Mobility Studies. In: *Mobility in History*. USA: Berghahn Journals, 2014 (vol. 5, No. 1), p. 64-73.

WIMMER, Andreas, GLICK SCHILER, Nina. Metodologický nacionalismus a pohled za jeho hranice: Budování národního státu, migrace a společenské vědy. In: *Sociální studia*. Brno: Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, 2009 (roč. 6, č. 1), s. 11-47.

Internetové zdroje

Arcidiecézní charita Praha [online]. Dostupné z: <https://praha.charita.cz/>. [cit. 2023-12-15].

Český statistický úřad [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>. [cit. 2023-12-30].

Evropská rada a Rada Evropské unie [online]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/>. [cit. 2023-12-15].

FRS Informační portál pro cizince [online]. Dostupné z: <https://frs.gov.cz/>. [cit. 2023-12-17].

Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/>. [cit. 2023-12-29].

Zákony pro lidi [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/>. [cit. 2023-12-30].

Ostatní zdroje

Terénní poznámky, leden 2022–únor 2022.